

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Vertaistutor oppijoiden tukena

Tutormallin kehittäminen

Tampereen Aikuiskoulutuskeskukselle

Sanna Winberg

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 12 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sanna Winberg	Sivumäärä 56 ja 7 liitesivua
Työn nimi Vertaistutor oppijoiden tukena. Tutormallin kehittäminen Tampereen Aikuiskoulutuskeskusk- selle.	
Ohjaava opettaja Kimmo Lind	
Työn tilaaja Tampereen Aikuiskoulutuskeskus	
Tiivistelmä Tämän opinnäytetyön tilaajana oli Tampereen Aikuiskoulutuskeskus (TAKK). Tavoitteena oli kehittää tutoroinnin malli TAKK:een. Ajatus tutortoiminnasta nousi esiin, kun opiskelijoiksi alkoi tulla Nuorten aikuisten osaamisohjelman kohderyhmään kuuluvia nuoria. Osaamisohjelma on suunnattu 20-29 – vuotiaille, joilla ei ole peruskoulun jälkeen tutkintoa. Koulutusohjelma on osa nuorisotakuuta, joka osaltaan tähtää nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Nämä opiskelijat ovat olleet uusi ja erilainen kohderyhmä aikuiskoulutusoppilaitoksissa. Heidän asemansa työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa on muita heikempi, koska heistä iso osa on työttöminä ja syrjäytymisuhan alla, eikä opiskelu- ja työkokemusta ole peruskoulun jälkeen kertynyt. Tutormallin kehittäminen lähti tarpeesta tukea ennen kaikkea näitä nuoria opiskelijoita opintojen edetessä. Opinnäytetyössä on käytetty toimintatutkimuksellisia menetelmiä tavoitteen saavuttamiseksi. Työssä tarkastellaan tutorin roolia ja tehtävää sosiaalisen vahvistamisen ja vertaisohjauksen viitekehyksessä. Teoriatiedon lisäksi työssä on käytetty benchmark-arvioinnista ja käytännön tutortoiminnan kokeilusta saatuja kokemuksia ja palautetta. Benchmark-kyselyssä oli mukana Nuorten aikuisten osaamisohjelman koulutuksia tarjoavat oppilaitokset. Heiltä on TAKK:n tutormalliin saatu ideoita toiminnan organisoimiseen ja vastuuhenkilöiden tehtäviin. Tutortoiminnan kokeilu on tehty TAKK:ssa kahdessa koulutusohjelmassa. Niihin rekrytoitiin yhteensä kuusi tutoria, jotka lähtivät toteuttamaan tutorointia käytännössä. Heiltä ja opiskelijoilta saadun palautteen perusteella on hahmoteltu tutorin tehtävää. Opintojen ohjaukselle on tarvetta koko opintojen ajan, mutta ohjauksen ja tuen tarve muuttuu opintojen edetessä. Oppimisprosessin alussa korostuu psykososiaalinen ohjaus, toisin sanoen opintojen ja oppilaitoksen käytäntöihin perehtyminen ja opiskeluryhmään integroituminen. Tutor tuo vertaisena omat kokemuksensa ja neuvonsa uusille opiskelijoille, jotta oppimisprosessi lähtee hyvin alkuun. Samassa suhteessa, kun tutorin antaman psykososiaalisen ohjauksen tarve vähenee, opettajan ammatilliseen kasvuun ohjaaminen vahvistuu. Oppimisprosessin tietojen ja taitojen tukeminen, lähinnä opinto-ohjaajan tuki, jatkuu koko opintojen ajan. TAKK:n tutoroinnin malli pohjautuu tälle ajatukselle. Suunnitelma pitää sisällään tutoroinnin vuosikellon ja vastuuhenkilöt sekä tutorin tehtävät, heidän rekrytointinsa ja perehdytyksensä tehtävään. Tutor tulee nähdä osana oppilaan ohjauksen kokonaisuutta. Tutorin rooli oppimisprosessin ja sosiaalisen vahvistamisen edistäjänä on tärkeässä roolissa oppimisprosessin edistämässä, opintojen keskeyttämisuhan vähentämisessä ja ennen kaikkea Nuorten aikuisten osaamisohjelman piirissä opiskelevien tukemisessa. Tutorin rooli painottuu opintojen alkuvaiheeseen, kun uusien opiskelijoiden integroituminen ja opintojen käyntiin lähteminen ovat keskiössä. Tämä opinnäytetyö on tehty TAKK:n organisaatioon ja prosesseihin soveltuvaksi. Mallia voi kuitenkin kukin oppilaitos soveltaa omaan toimintaansa. Vaikka Nuorten aikuisten osaamisohjelma alkaa olla loppuillaan, nuoret opiskelijat hakeutuvat edelleen opiskelujen pariin ja vertaisohjausta tarvitaan jatkosakin.	
Asiasanat vertaisohjaus, tutorointi, tutor, Tampereen Aikuiskoulutuskeskus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Sanna Winberg	Number of Pages 63
Title Tutor supporting the learning process. Tutoring process developed for Tampere Adult Education Centre.	
Supervisor Kimmo Lind	
Subscriber Tampere Adult Education Centre	
Abstract The subscriber of this thesis was Tampere Adult Education Centre (TAKK). The purpose was to develop tutoring process for TAKK. The need for it arose from the challenges concerning the students who belong to the target group of the Education Program for Young Adults. Ministry of Education and Culture is financing the program and it is for adults in the age of 20-29 who does not have vocational education after the comprehensive school. The training program is a part of the Youth Guarantee. These students have been a new and different student group in the adult education institutions. Their status on the labor market and in the society is weaker than others because big part from them is unemployed and under a threat of social exclusion. They do not have studying or work experience after the comprehensive school and because of that their learning skills have not been developed. The objective of tutoring is to support these young students in their studies. The theoretical frame consists peer tutoring and counselling for studies as an important part of the work to prevent the social exclusion. The role and task of the tutor has been examined from the perspective of peer tutoring. In addition of the theory, benchmark survey and testing of the practical tutoring process in TAKK has been used for developing the tutoring process. The benchmark survey was made for the educational institutions which offer the Educations Program for Young Adults. Ideas have been used for the tutoring process, for organizing the operation and to the tasks of persons in charge for tutoring. The testing of the process has been made in TAKK in two training programs. Six tutors were recruited and they tested the tutoring in practice. The task and role of tutor has been designed with them and also based on the feedback that has been received from the students. There is need for supporting the studies during the whole studying process but it will vary during it. At the beginning of the process psychosocial support, in other words studying practices and the customs of the educational institution, and integrating to the studying group will be emphasized. The tutor gives his own advices and experiences to the new students so that the learning process will begin well. When the need for support given by the tutor decreases, the support for vocational growth will increase. That means the support from the teacher. Study counselor's support of skills of learning process continues during the whole studies. Tutoring for TAKK and its processes has been developed based on this idea. The plan contains a year program, the persons in charge for tutoring and the tasks of the tutor, their recruiting and their orientation to the task. The tutor is an important part of the student counselling process. He is the promoter of the learning process and he can support the educational institute in trying to reduce the interrupting of studies. This thesis has been done to the organization of TAKK and it has been developed for their processes. Each educational institution can adapt the model to its own operation. Even though the Education Program for Young Adults begins to be in the end, there will always be young students and the peer tutoring is needed also in the future.	
Keywords Peer tutoring, tutor, tutoring, Tampere Adult Education Centre	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINÄYTETYÖN TAVOITTEET JA NÄKÖKULMA	7
2.1 Tampereen Aikuiskoulutuskeskus	8
2.2 Nuorten aikuisten osaamisohjelma	9
3 TIETOPERUSTA	12
3.1 Koulutus sosiaalisen vahvistamisen keinona	12
3.2 Vertaisohjauksen käsitteestä	15
3.3 Tutorin rooli oppimisprosessin edistäjänä ja sosiaalisena vahvistajana	17
4 TYÖN ETENEMINEN JA MENETELMÄT TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI	19
4.1 Benchmarking kehittämisen työkaluna	21
4.2 Tutortoiminnan käytännön pilotointi	22
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	25
5.1 Benchmark-kyselyn tulokset	25
5.2 Tutorpilottiohjelma	30
6 TUTORMALLIN SUUNNITELMA TAMPEREEN AIKUISKOULUTUSKESKUKSELLE	34
6.1 Tutoroinnin vuosikello	34
6.2 Tutortoiminnasta vastaava	35
6.3 Arjen ammatillinen tiimi	37
6.4 Tutorin tehtävät	40
6.5 Tutoreiden rekrytointi	41
6.6 Tutoreiden perehdyttäminen	42
6.7 Tutoreiden palkitseminen ja tutortoiminnan kehittäminen	43
6.8 Miten tästä eteenpäin?	44
7 POHDINTAA	45
8 SUMMA SUMMARUM	50
LÄHTEET	54
LIITEET	57

1 JOHDANTO

Olen tehnyt tuntiopettajan töitä Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksessa (TAKK) liiketalouden koulutusohjelmassa. Ryhmissä on ollut myös niin sanotun nuorisotakuun piirissä olevia opiskelijoita. Osana nuorisotakuun toteuttamista pääministeri Jyrki Kataisen hallitus (v. 2011-2014) päätti aloittaa määräaikaisen Nuorten aikuisten osaamisohjelman (Nao), joka tarjoaa pelkän peruskoulun varassa oleville 20–29 -vuotiaille lisämahdollisuuden hakeutua tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen. Nämä opiskelijat ovat olleet uusi ja erilainen kohderyhmä aikuiskoulutusoppilaitoksissa. Heidän asemansa työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa on muita heikompi, koska heistä iso osa on työttöminä ja syrjäytymisuhan alla, eikä opiskelu- ja työkokemusta ole peruskoulun jälkeen kertynyt. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015.)

Aikuiseen oppijaan liitetään usein käsitteet elinikäinen oppiminen, omaehtoisuus ja itseohjautuvuus. Hänellä on yleensä sekä työ- että elämäkokemusta, joiden päälle uuden oppiminen rakentuu. Aikuisopiskelijalta odotetaan nykypäivänä entistä enemmän aktiivisuutta, tavoitteellisuutta, vastuun ottamista omasta oppimisestaan ja kykyä ohjata sitä sekä omaa toimintaansa ylipäättään. Tärkeitä ovat kyky ymmärtää ja tulkitella sekä arvioida lukemaansa ja taitoa etsiä tietoa erilaisista lähteistä. Lisäksi oppijalla tulee olla usko omaan oppimiskykyynsä. Itseohjautuva oppija pystyy tarkastelemaan ja havainnoimaan omaa oppimistaan kriittisesti sekä toimimaan yhteistyössä muiden ihmisten kanssa. (Saulio 2007, 18–19.) Tälle pohjalle aikuisoppilaitosten opetus on pitkälti rakennettu, joten nuorisotakuun piirissä olevien opiskelijoiden kohdalla oltiin uusien haasteiden edessä.

Olen opettanut ja ohjannut paljon tähän Nuorten aikuisten osaamisohjelman piiriin kuuluvia oppijoita. Sitä kautta pääsin myös mukaan TAKK:n opettajien niin sanottuihin Nao-tapaamisiin, joissa jaettiin kokemuksia ja ajatuksia kaikille uudesta kohderyhmästä. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että näiden nuorten opettaminen on haastavaa, koska heillä on puutteita sekä elämänhallinnassa että opiskelutekniikassa, jollain jopa motivaatiossa. Useilla on taustalla myös mielenterveys- ja päihdeongelmia. Nao-tapaamisissa keskusteltiin paljon siitä, kuinka näitä nuoria opiskelijoita voisi tu-

kea opintojen alussa, kun opinnot tulisi saada käyntiin melko nopealla tahdilla sekä opintojen aikana, kun tehtäviä alkaa tulla kiihtyvän tahtiin. Lisäksi opintoihin kuuluvan työssäoppimispaikan etsiminen on opiskelijan vastuulla. Yhtenä keinona mietittiin vertaistutoreita, jotka kertoisivat opinnoista ja mahdollisista haasteista sekä antaisivat vinkkejä, kuinka niistä voi selviytyä. Tässä vaiheessa minulle tuli omissa opinnoissani ajankohtaiseksi opinnäytetyön ideointi, joten ehdotin, että voisin omana opinnäytetyönäni kehittää TAKK:lle tutormallin.

2 OPINÄYTETYÖN TAVOITTEET JA NÄKÖKULMA

Yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa tutoreita on hyödynnetty jo pitkään, mutta aikuisoppilaitoksissa tämäntyyppinen ohjaus ja tuki ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Oli oppija sitten nuori tai aikuinen, tutortoiminnan tavoitteena tulee olla oppimisprosessin edistäminen. Kaikilla prosessiin osallistuvilla on oma roolinsa siinä. Opinnäytetyöni tarkoitus on luoda TAKK:lle vertaistutoroinnin malli. Se pitää sisällään tutortoiminnan vuosikellon sekä kaikille prosessin osallisille määritellyt roolit ja vastuut. Suunnittelen myös tutoreiden toimenkuvan ja tehtävät sekä heidän perehdytyspäivän koulutuksen.

TAKK:ssa on Nao-ohjaaja Jarkko Valkeajärven mukaan ollut epävirallista ja pieni-muotoista tutortoimintaa. Sisustuspuolen koulutuksissa vanhemmat opiskelijat ovat käyneet kertomassa kokemuksiaan ja esittelemässä portfolioitaan. Uudet opiskelijat ovat olleet tähän tyytyväisiä, etenkin portfolioiden esittelyä he ovat pitäneet hyödyllisenä. Vanhemmat opiskelijat ovat lisäksi antaneet omia yhteystietojaan, mutta heihin ei kuitenkaan ole otettu yhteyttä. Toiminta on ollut satunnaista, eikä se ole ollut varsinaisesti kenenkään vastuulla. Tarkoitus on nyt luoda malli, joka otetaan vähitellen käyttöön joka koulutuslalla.

Tutkija Anna-Mari Souto on tutkinut alle 25-vuotiaita vähän koulutettuja nuoria aikuisia. Tutkimuksessa kävi ilmi, että vailla toisen asteen koulutusta olevilla nuorilla on takanaan useita opintojen keskeyttämisistä sekä paljon sosiaalisia ongelmia ja oppi-

misvaikeuksia. (Souto 2013.) Tutormallin kehittäminen TAKK:ssa lähti tarpeesta tukea Nuorten aikuisten osaamisohjelman koulutuksiin osallistuvia opiskelijoita, joista osa on Souton tutkimuksen kohderyhmän kaltaisessa tilanteessa. Tästä syystä tarkastelen työssäni koulutusta sosiaalisen vahvistamisen keinona.

Vertaisohjaus ja tutorointi ovat myös opinnäytetyöni keskeisiä teemoja. Tutorointi tulee mielestäni nähdä osana oppilaitoksen oppilaan ohjauksen kokonaisuutta ja tutorin roolia tulee kehittää kohti tällaista ammatillisuutta. Siitä syystä olen liittännyt opinnäytetyöni teoreettiseen viitekehykseen ohjauksen käsitteen yleisellä tasolla ja tutorin roolin opintojen tukemisessa ja edistäjänä, sosiaalisena vahvistajana.

Kielitoimiston sanakirjan mukaan tutor on opiskelijaa hänen opinnoissaan neuvova vanhempi opiskelija tai opettaja (Kotimaisten kielten keskus 2015). Kirjallisuudessa näkee vertaisohjaajasta käytettävän kahta kirjoitusmuotoa: tutor ja tuutori. Soitin Kotimaisten kielten keskuksen tarkistaakseni, kumpaa he suosittelevat. Kielitoimiston mukaan molemmat kirjoitusmuodot ovat suomen kielessä mahdollisia, kunhan yhdessä artikkelissa, teoksessa tai julkaisussa käytetään samaa muotoa koko ajan. Itse olen valinnut käytettäväksi termin tutor.

2.1 Tampereen Aikuiskoulutuskeskus

Tampereen Aikuiskoulutuskeskus (TAKK) on Tampereen Aikuiskoulutussäätiön ylläpitämä yksityinen oppilaitos. Säätiö on perustettu vuonna 1962 aikuisille suunnattua kurssitoimintaa varten. Tuolloin sen nimi oli Tampereen työkeskussäätiö. Vuonna 1970 oppilaitoksen nimeksi tuli Tampereen ammatillinen kurssikeskus ja vuodesta 2000 se on ollut Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK. Säätiön nimi muuttui Tampereen Aikuiskoulutussäätiöksi vuonna 1999. Säätiön hallituksessa ovat edustettuina Tampereen kaupunki, kauppakamari ja työmarkkinajärjestöt. Säätiö toimii TAKK:n henkilöstön työnantajana. Henkilöstöä TAKK:lla on noin 300 alan ammattilaista.

Aluksi koulutusta järjestettiin levy- ja hitsausosastoilla. Nykyään tarjolla on 104 erilaista ammatillista tutkintoa. TAKK toimii kahdella kampuksella Tampereella. Toinen

kampus on Tampereen keskustan tuntumassa Tampereen Valtatiellä ja toinen Nirvassa, Kurssikeskuksenkadulla. Muita toimitiloja vuokrataan tarpeen mukaan. Tampereen Valtatien toimipisteessä on hallinnon lisäksi matkailu- ja ravitsemisalan, sosiaali- ja terveysalan, liiketalouden, tieto- ja viestintätekniikan alan koulutukset sekä yrittäjyysala HiOMO. Nirvan toimipiste on keskittynyt rakennusalan, sähkö- ja talotekniikan alaan, metalli-, auto- ja logistiikka-alaan, kiinteistöhoitoon, turvallisuusalan sekä kotityö- ja puhdistuspalveluiden koulutuksiin.

Vuoden 2014 vuosikertomuksen mukaan TAKK:ssa oli vuonna 2014 opiskelijoita 14 949 yli 40 maasta, ja tutkintoja suoritettiin kaikkiaan 2759. TAKK tarjoaa myös yrityskoulutuksia ja tekee yhteistyötä alueen työelämän toimijoiden kanssa. (Tampereen aikuiskoulutussäätiö 2012; Tampereen Aikuiskoulutuskeskus 2014.)

2.2 Nuorten aikuisten osaamisohjelma

Pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan sisältyi nuorten yhteiskuntatakuu, joka tuli voimaan vuoden 2013 alusta. Nuorten yhteiskuntatakuu - tai nuorisotakuu, kuten sitä alettiin kutsua - tarkoittaa sitä, että kaikille alle 25-vuotiaille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneelle voidaan tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta.

Nuorisotakuuseen kuuluu myös koulutustakuu. Peruskoulun päättäneiden kohdalla tarkoitus on taata koulutuspaikka lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa tai kuntoutuksessa. Koulutustakuuseen kuuluu Nuorten aikuisten osaamisohjelma, joka tarjoaa pelkän peruskoulun varassa oleville 20–29 -vuotiaille mahdollisuuden hakeutua tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen. Heitä arvioitiin olevan 110 000 hallitusohjelman alkaessa vuonna 2012. Osaamisohjelma ajoittuu vuosille 2013 – 2016. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015a.)

Nuorten aikuisten osaamisohjelman avulla voi opiskella ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon sekä eri tutkintojen osia. Koulutuksen voi suorittaa joko oppilaitoksessa tai oppisopimuksen kautta. Ammatillisen koulutuksen

koulutusaloja on kahdeksan, joilla tutkintoja on 53. Kunkin perustutkinnon sisällä on yksi tai useampi koulutusohjelma, jotka pitävät sisällään 360 ammatillista tutkintoa. Ala- ja tutkintotarjonta vaihtelevat eri oppilaitoksissa. Tutkinnon suorittamiseen kuluva aika on keskimäärin kolme vuotta, mutta se vaihtelee riippuen opiskelijan etene mistahdista, aiemmista opinnoista ja työkokemuksesta. Vähintään puoli vuotta opiskellaan työpaikoilla käytännön töissä. (Opetushallitus 2015a.)

Kaikki ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa näyttötutkintona, jolloin tutkinnon suorittamiseen kuluu 1-2 vuotta. Näyttötutkinto on erityisesti aikuisille suunniteltu tutkinnon suorittamistapa, jossa ammattitaito osoitetaan työpaikoilla työtehtävissä. Osaaminen voi olla kertynyt aikaisemman työkokemuksen tai opintojen kautta. Tutkinnon suorittaja osallistuu osaa mistasostaan riippuen niin sanottuun valmistavaan koulutukseen, jonka avulla hankitaan tarvittavaa ammattitaitoa tulevaa, työpaikalla tapahtuvaa tutkintotilaisuutta varten. Henkilö, jolla on jo riittävä ammattitaito voi suorittaa näyttötutkinnon tai sen osan osallistumatta valmistavaan koulutukseen. (Opetushallitus 2012, 15.) TAKK:ssa kaikki tutkinnot suoritetaan näyttötutkintoperusteisesti.

Oppilaitoksille myönnetään rahoitusta eri lähteistä. Esimerkkeinä mainittakoon työvoimapolitiittinen ja omaehtoinen koulutus. Työvoimapolitiittisen koulutuksen rahoittaja on Työ- ja elinkeinoministeriö, ja koulutus on tarkoitettu työttömille tai työttömyysuhan alla oleville. Omaehtoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen ja ammatilliseen lisäkoulutukseen rahoitusta myöntää Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ministeriö myöntää lisäksi oppilaitoksille kohdennettuja avustuksia Nuorten aikuisten osaamisohjelman kaltaisen lisäkoulutuksen järjestämiseksi. Valmistavaan koulutukseen osallistumisesta voidaan myös opiskelijalta periä opiskelumaksu tutkinnon järjestämisestä (Opetushallitus 2012, 19–20). Vuonna 2006 otettiin käyttöön tuloksellisuusrahoitus ammatillisessa koulutuksessa. Osa oppilaitosten rahoituksen perusteesta on suoritettut ammattitutkinnot, kun se aikaisemmin oli ainoastaan oppilasmäärät. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b.)

	OPINTONSA ALOITTANEET TAKK:SSA		
	Kaikki	Nao:t	Nao:t kaikista %
2013	11 133	141	1,2 %
2014	12 281	355	2,9 %
2015 (30.11.asti)	9644	265	2,7 %

Taulukko 1. Nao-opiskelijoiden määrä TAKK:ssa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelman piiriin kuuluvia opiskelijoita oli TAKK:ssa ohjelman aloitusvuonna 141 (taulukko 1). Vuonna 2014 heidän määränsä lähes kaksinkertaistui, heitä oli 355. Tänä vuonna oppilasmäärä on ollut laskussa, nao-opiskelijoita on 30.11.2015 mennessä aloittanut 265. (Tampereen Aikuiskoulutuskeskus 2015). Opetus- ja kulttuuriministeriön projektisuunnittelija Erno Hyvösen mukaan ohjelman huippu on nyt saavutettu, uusia Nao-opiskelijoita alkaa vähitellen olla vaikeampi tavoittaa. Toisaalta Kataisen hallituksen alulle laittama osaamisohjelma alkaa myös olla loppuillaan, vuosi 2016 on viimeinen vuosi, jolloin tämän osaamisohjelman alkaviin koulutuksiin on tarjolla valtionavustusta. (Hyvönen 2015.)

Työ nuorten koulutustason nostamiseksi jatkuu edelleen, vaikka varsinainen Nuorten aikuisten osaamisohjelma ei saakaan jatkoa. Nykyinen hallitus pääministeri Juha Sipilän johdolla on asettanut yhdeksi koulutuspoliittiseksi tavoitteekseen koulutuksen keskeyttäneiden määrän laskun sekä sen, että koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäävien nuorten määrä vähentyy nykyisestä. (Nuorisotakuu.fi 2015; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015a.)

3 TIETOPERUSTA

3.1 Koulutus sosiaalisen vahvistamisen keinona

Työelämän osaamisvaatimukset kasvavat ja globalisaation myötä kehittymisen sykli on entistä nopeampi ja vaikeammin ennakoitavissa. Ilman ammatillista koulutusta työnsaantimahdollisuudet ovat heikot. Toisen asean koulutuksen on laskettu tuovan kuusi työvuotta lisää nuoren työuraan (Hyvönen & Valtonen 2014, 37). Erityisenä haasteena on se, että ammattitaito vaatii jatkuvaa ylläpitoa ja uusiutumista. On myös oltava valmius jopa uuden ammatin hankkimiseen. Koulutuksesta ja tästä kehityksestä syrjään jääminen on usein yhteydessä myös muiden elämänalueiden vaikeuksiin ja ongelmat alkavat vähitellen kasautua, ihminen syrjäytyy ja ajautuu yhteiskunnan tukipalvelujen asiakkaaksi.

Nuorisolaissa (2006/72) syrjäytymisen ehkäisyllä eli sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Sosiaalinen vahvistaminen on ennalta ehkäisevää työtä. Nuorten arki- ja työelämävalmiuksien parantamiseen tähtäävällä toiminnalla pyritään nuorisotyöttömyyden vähentämiseen. Yksi merkittävä keino nuorten työllisyystilanteen parantamisessa on ammatillinen koulutus ja opintojen etenemisessä tukeminen. Opintojen keskeyttäminen aiheuttaa taloudellisia menetyksiä sekä oppilaitoksille että yhteiskunnalle. Yksilön näkökulmasta sillä on merkitystä yhteiskunnan kehityksessä mukana pysymisessä. Kuopion yliopiston professori Juha Hämäläistä lainaten:

Ammatillisen tutkinnon suorittaminen ei välttämättä takaa vakaata työuraa, mutta sen suorittamatta jättäminen merkitsee väistämättä heikkoa asemaa työmarkkinoilla ja potentiaalista pitkäaikaistyöttömyyttä (Hämäläinen 2007, 59).

Työministeriön määritelmän mukaan syrjäytyneitä ovat ne, joilla ei ole perusasteen jälkeen koulutuspaikkaa tai he eivät suorita tutkintoa. Vaihtoehtoisesti he ovat työttöminä työnhakijoina tai heidän ei tiedetä olevan missään muussa aktiivisessa toi-

minnassa mukana. Tomi Kiilakoski kiteyttää määritelmän, että syrjäytynyt nuori on poissa työn ja koulutuksen piiristä. Syrjäytyminen on kuitenkin nähty myös prosessina, jossa useat tapahtumat ovat myötävaikuttamassa yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Tällaisia tekijöitä ovat muun muassa koulutuksen keskeyttäminen ja siitä seuraava työttömyys sekä sen myötä vähitellen sosiaalisten suhteiden kaventuminen. Tällä hetkellä syrjäytymisen käsite on tarkentunut muuallakin Euroopassa käytössä olevaan kirjainyhdistelmään NEET, joka tulee sanoista Not in Education, Employment or Training (Kiilakoski 2014, 24–27.), vapaasti suomennettuna Ei opetuksen, ansiotyön tai koulutuksen piirissä.

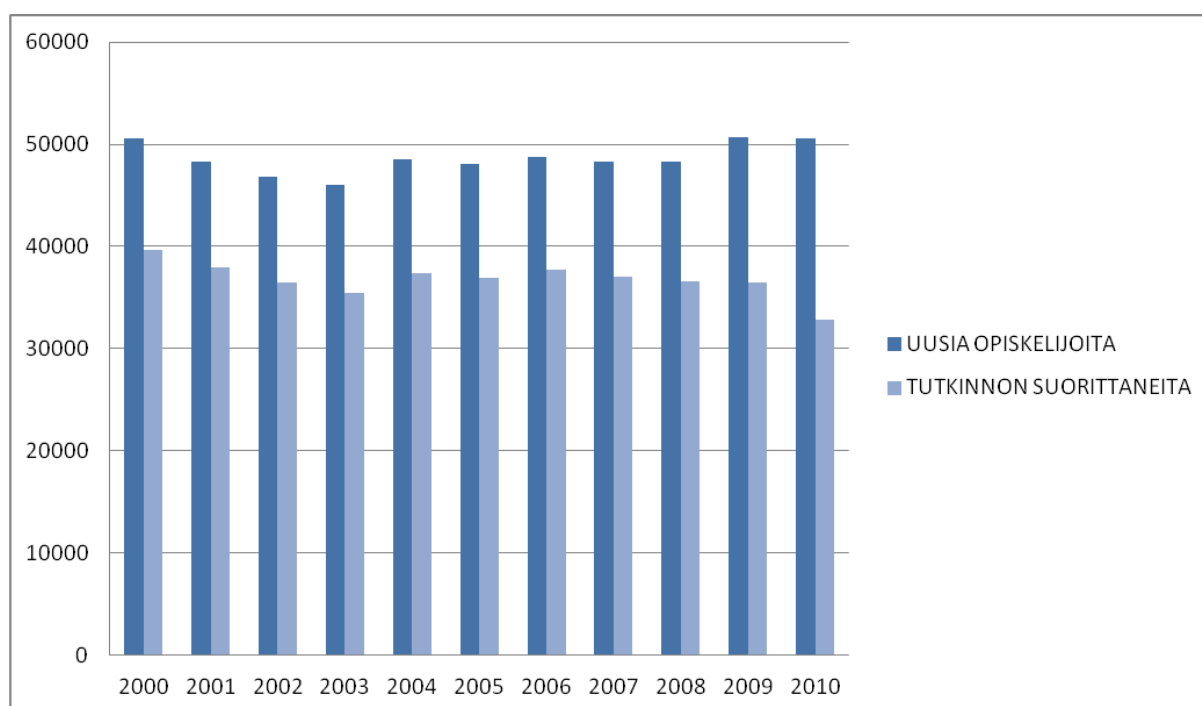
Työ- ja elinkeinoministeriö on luokitellut tilastoissaan työelämän ulkopuolella olevat 18-29 –vuotiaat nuoret erilaisiin ryhmiin, joista yksi on juuri NEET-ryhmä – Työ- ja elinkeinoministeriö käyttää tästä ryhmästä nimitystä ulkopuoliset. Ryhmään kuuluvilla on ministeriön selvityksen mukaan suuri riski yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Koulutustason kohoaminen vastaavasti vähentää NEET-ryhmään joutumisen riskiä. Nuorten ulkopuolisuuden riski on selvästi suurinta pelkän perusasteen suorittaneilla. Ulkopuolisista yli 80 prosenttia ei koskaan suorita perusastetta korkeampaa tutkintoa. (Myrskylä 2011; Työ- ja elinkeinoministeriö 2015.)

Nuorilla erityinen riskivaihe on siirtyminen peruskoulusta toisen asteen opintoihin. Tilastokeskuksen vuoden 2013 tilaston mukaan peruskoulun 9. luokan päättäneistä 50,8 prosenttia jatkoi peruskoulun jälkeen opintoja lukiossa ja 40,3 prosenttia toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Loput noin 8 prosenttia ei ollut tutkintotavoitteisissa opinnoissa, mutta he saattoivat kuitenkin jatkaa muussa koulutuksessa, kuten peruskoulun lisäopetuksessa eli niin sanotulla kymppiluokalla tai ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavassa ja valmistavassa koulutuksessa, ammattistartissa. (Tilastokeskus 2015a.)

Simo Aho ja Ari Mäkiäho ovat tehneet seurantatutkimusta vuosina 2001–2011 toisen asteen opintojen läpäisseiden ja keskeyttäneiden työmarkkinoilla menestymisestä. Heidän tutkimuksensa loppupäätelmä voidaan tiivistää kahteen sanaan: koulutus kannattaa! Tutkinnon suorittaneiden työmarkkinaura oli tutkimuksen mukaan merkittävästi parempi kuin opintonsa keskeyttäneiden. Noin kolmannes keskeyttäneistä oli työttömyyden tai työvoiman ulkopuolella eli NEET-ryhmässä seuranta-ajan kahtena

viimeisenä vuonna. Tämän tutkimuksen mukaan koulutuksen läpäisyn vaikutus oli hyvin selvä. Koko seurannan ajan työvoiman ulkopuolella olleiden osuudet ovat opinnot keskeyttäneillä yleisempiä kuin tutkinnon suorittaneilla ja tämä havainto tehtiin erityisesti ammattitutkinnon aloittaneiden keskuudessa. (Aho & Mäkiäho 2015.)

Ammatillisen koulutuksen aloittaneiden määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana pysynyt jokseenkin samana, noin 50 000 opiskelijassa. Tutkinnon suorittaneiden määrä sen sijaan on ollut laskussa koko 2000-luvun ajan. Korkeimmillaan se oli 78,6 prosenttia vuonna 2001, ja viimeisimmän tilaston mukaan vuonna 2010 se oli ainoastaan 65,1 prosenttia (Tilastokeskus 2015b). Kuviosta 1 näkee, että trendi on koko 2000-luvun ollut laskeva.

Kuvio 1. Tutkinnon suorittaneiden määrä ammatillisessa koulutuksessa.

Nuorten ammatillisessa koulutuksessa opintojen keskeyttämisprosentti oli 8,7 prosenttia. Vaikka keskeyttäminen on vähentynyt edellisvuoteen verrattuna, puhutaan kuitenkin yli 10 000 nuoresta. Laskennassa käytetty opiskelijamäärä lukuvuoden 2011 alussa oli 129 805. (Tilastokeskus 2015c.) Opinnot keskeyttäneiden määrä on

valtavan suuri ja aiheuttaa huolen siitä, että näillä nuorilla on riski luisua työelämän ulkopuolelle, NEET-ryhmään.

3.2 Vertaisohjauksen käsitteestä

Ohjaus voi olla kaikkea neuvontatyöstä terapiaan. Nykyään termiä käytetään hyvin laajasti ja lähes kaikilla aloilla sosiaali- ja terveydenhuollosta organisaation johtamiseen. Tarkastelen tässä ohjausta koulutuksen viitekehyksessä, jolloin se tarkentuu osaksi oppimisprosessia.

Ohjauksen keskiössä on vuorovaikutus, jolla tähdätään ohjattavan tukemiseen, kehittymiseen ja kasvamiseen. Oleellista hyvässä ohjauksessa on kunnioittava ja rakentava kohtaaminen ohjaajan ja ohjattavan välillä. Se on yhteistoimintaa, jonka tavoitteena on ohjattavan toimijuuden vahvistuminen erilaisissa siirtymävaiheissa, valintatilanteissa, elämäntilanteissa ja niihin kytkeytyvissä kehitys- ja kasvuprosesseissa. Niitä voivat olla ammatinvalinnan ohjaus, opinto-ohjaus, henkilökohtainen opiskeluun liittyvä ohjaus, uravalmennus ja tutorointi. (Vehviläinen 2014, 12.)

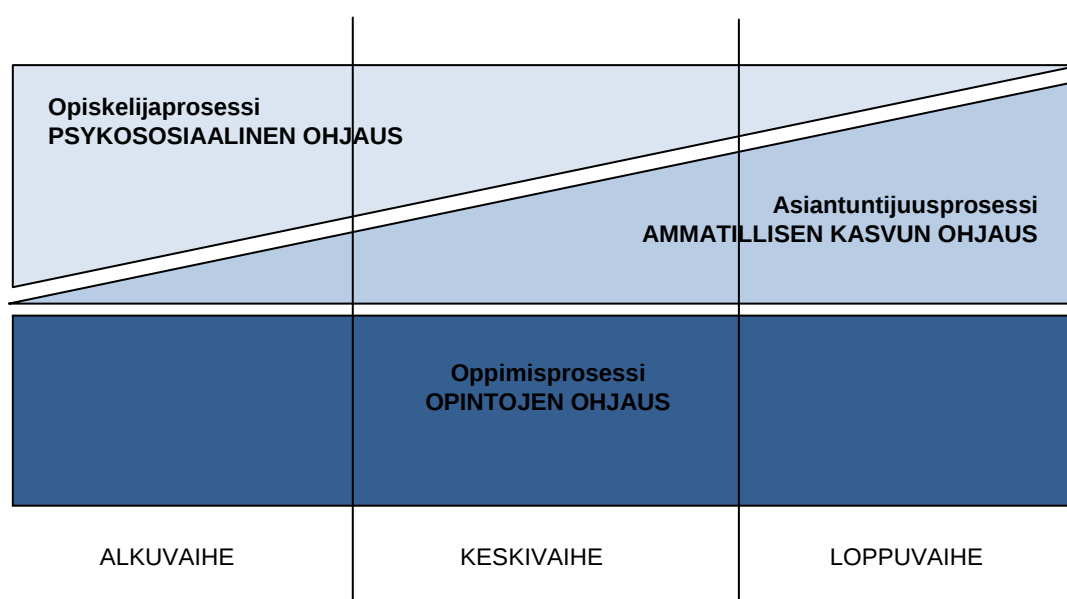
Ohjausta tehdään kolmella tasolla: yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla. Yksilötason ohjaus on kahdenvälistä ja henkilökohtaista. Organisaation tai yhteisön ohjaus tarkoittaa muun muassa organisaation toimintaan vaikuttavia rakenteita, prosesseja, kriteeristöjä ja ohjeistuksia sekä niiden tarkastelua ja kehittämistä. (Mt., 14.)

Ryhmäohjauksessa ohjattava ryhmä muodostuu keskenään samassa tilanteessa olevista, esimerkiksi iän, velvollisuuksien, kykyjen, tilanteen tai sosiaalisen aseman mukaan. Ryhmän ei tarvitse olla samaa mieltä asioista, mutta sillä on tietty yhteinen mielenkiinto tai tavoite toiminnalleen. Vertaisryhmä voi olla lukupiiri, seminaari- tai tutkimusryhmä sekä opiskelijaryhmä. Ohjauksellisesti ryhmä nähdään toimijana, jonka yksilöiden kasvua ja kehitystä tavoitteen suuntaan tuetaan ja ohjataan. (Mt., 15.)

Vertaisohjauksella on pitkät perinteet, sillä järjestelmällinen vertaisohjaus juontaa juurensa 1400-luvun Englantiin. Tuolloin Public School –oppilaitoksessa vanhempi

opiskelija auttoi uusia sopeutumaan sisäoppilaitokseen ja opiskeluyhteisöön. Tästä vanhemmasta opiskelijasta alettiin käyttää nimitystä tutor. Vähitellen tutorin rooli englantilaisessa koulumaailmassa kehittyi ja laajeni opetusta tukevaksi. Suomessa vertaisohjauksen katsotaan alkaneen 1960-luvulla yliopistomaailmasta, ja ammattikorkeakouluissa toiminta on käynnistynyt 1990-luvun alussa. Vertaisohjauksen järjestäminen eli opiskelijatutorointi on nykyisin yksi opiskelijayhdistysten päätehtävistä. (Kallinen, Kerbs & Nurmi 2006, 9-11.)

Koulutuksen kentässä ohjaus nähdään oleellisena osana pedagogista toimintaa, koska se kohdistuu esimerkiksi opintojen ohjaukseen, ammatillisen harjoittelun tukemiseen ja ammatissa kasvamiseen. Terhi Skaniakos, Leena Penttinen ja Marjatta Lairio ovat paljon tutkineet vertaisohjausta ja vertaistuen merkitystä opintojen edistymisen kannalta. He painottavat sitä, että ohjauksen rooli ja tarve ovat erilaisia opintojen eri vaiheissa. Opintojen alussa korostuu yhteisöön integroituminen ja opintojen käytännön järjestelyjen omaksuminen eli ohjauksen rooli on vahvasti psykososiaalinen, opiskelijaelämään ja ryhmäytymiseen liittyvä. Vähitellen tuen tarve muuttuu enemmän ammatillisen kasvun tukemiseen. Varsinaiseen opiskeluun ja siinä edistymiseen liittyvälle tuelle on tarvetta koko opintojen ajan. (Skaniakos, Penttinen & Lairio 2012) Tätä tasapainoa on kuvattu kuviossa 2.

Kuvio 2. Ohjaus ja tukeminen opintojen eri vaiheissa.

Myös opintojen markkinointi ja alumnitoiminta nähdään ohjauksen ja vuorovaikutuksen muotoina. Kaiken ohjauksen tavoite on omalta osaltaan edistää oppimista ja opiskelijan integroitumista opiskeluyhteisöön. (Pekkala 2006, 8–9.)

3.3 Tutorin rooli oppimisprosessin edistäjänä ja sosiaalisena vahvistajana

Vertaistutortoiminta on vakiintunut käytäntö ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Tutoreiden tehtävä on perehdyttää ja opastaa uudet opiskelijat koulun käytänteisiin ja oman alan opintoihin sekä tutustuttaa juuri opintonsa aloittaneet koulun tiloihin ja toimijoihin. Lisäksi tutorit tarjoavat sosiaalista tukea, joka on hyvin merkityksellinen yhteisöön liittymiselle ja sitä kautta myös opintojen edistymiselle. Opiskelijaryhmät eivät itsestään rakennu tiiviiksi yhteisölliseksi ryhmäksi, vaan sitä tulee edistää aktiivisesti. Tässä tutorin rooli ja tehtävä korostuu opintojen alkuvaiheessa. Korkeakouluopinnoissa tutoreita hyödynnetään myös oppimisen tukemisessa ja toisilta oppimisessa. Vertaistutorointi perustuu siihen, että tutoreilla on omakohtaisia kokemuksia ja opiskelijanäkökulmaa opintojen aloittamisesta ja käytänteistä. (Skaniakos, Penttinen & Lairio 2012, 83–85.)

Terhi Skaniakos, Leena Penttinen ja Marjatta Lairio tutkivat vuonna 2010 vertaistutoreiden omia kokemuksia, heidän motivaatiotaan, tutoroinnin sisältöjä ja tutoroinnin kehittämistä. Kyselytutkimukseen osallistuneista tutoreista valtaosa oli 22–23 –vuotiaita, toisen tai kolmannen vuoden opiskelijoita. Tutorit listasivat omasta mielestään tutorin tärkeimmiksi tehtäviksi muuhun kuin varsinaiseen opiskeluun liittyvät asiat eli ryhmäyttämisen, ympäristöön perehdyttämisen ja opiskeluelämään liittyvien käytäntöjen esittelyn. Vasta näiden jälkeen seuraavaksi tärkeimpinä he pitivät opintoihin liittyviin käytäntöihin opastamista ja työelämään orientoitumiseen liittyviä asioita. Kysyttäessä heidän näkemyksiään, mitä uudet opiskelijat tarvitsevat eniten, yli puolet tutoreista koki, että opintoasioihin liittyvälle ohjaukselle, muun muassa tukipalvelujen esittely, tutkinnon rakenteeseen ja opintovaatimuksiin perehdyttäminen sekä opiskelutekniikan opettaminen, on eniten tarvetta. Vasta toisena heidän listallaan oli muut opiskelijaelämään liittyvät asiat. (Mt., 87–89.) Tulokset olivat mielenkiintoisia. Tutorien mielestä heidän oma roolinsa on enemmän ryhmän toimintaan ja vapaa-

aikaan liittyvää, mutta silti heidän mielestään opiskelijat kaipaavat enemmän suoraan opiskeluun liittyvää tukea. Tämä vahvistaa omaakin näkemystäni, että tutor on varsinkin aikuisoppilaitoksessa enemmän opinnoissa ja oppimisprosessissa tukeva kuin vapaa-ajan toimintaa järjestävä.

Tutkimuksessa kartoitettiin myös tutoroinnissa käytettyjä työskentelymenetelmiä. Käytetyimpiä olivat tutustumiskierrokset, vapaa-ajan tapaamiset, ryhmäytymisleikit, yhteydenpito sähköpostitse sekä sosiaalisen median keinot. Tutorit pitävät myös alustuksia eri aiheista sekä vetävät pienryhmäkeskusteluja. Jonkin verran yhteyttä pidettiin myös puhelimitse sekä epävirallisilla juttutuokioilla ja järjestetyillä leireillä. (Mt., 90.)

Tutorit tulee saada mieltämään roolinsa toisaalta opiskelijoiden vertaisina ja toisaalta myös opintojen edistäjänä ja oppilaitoksen edustajina. Haasteena vertaisohjauksessa on se, että tutorit saattavat vahvistaa virheellisiä käsityksiä ja tapoja, jos he ovat liikaa pelkästään opiskelijan roolissa. Myös hiljaisten ja vetäytyvien opiskelijoiden mukaan saaminen saattaa olla vaikeaa. Tästä syystä tutkijat ovat sitä mieltä, että tutorit tarvitsevat tukea ja koulutusta sekä vahvaa ohjausverkostoa, koska he eivät ole opetuksen ja ohjauksen ammattilaisia. Tutoreita ei tule jättää tehtävässään yksin. Tutkijoiden mielestä toiminnan taustalla tulisi myös olla toimiva ohjausmalli, joka pitää sisällään ohjaustoiminnan kokonaisuuden sekä siihen osallistuvien roolien ja vastuiden määrittämisen. Vertaistutorit tulee nähdä osana oppilaitoksen ohjausprosessia ja tutoreilla olisi hyvä olla työpari henkilökunnasta, esimerkiksi tutortoiminnan koordinaattori tai opinto-ohjaaja, joka tukisi mentorin lailla tutoreiden työtä. (Mt., 92–95.)

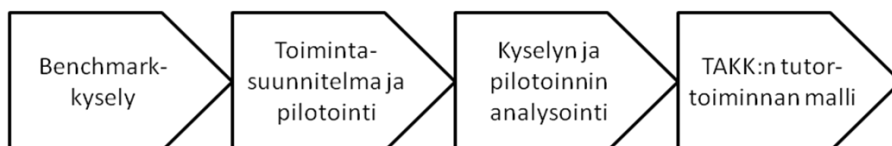
Tutkijat nostavat esiin myös tutoreiden oman oppimisen. Heidän mukaansa tutorina toimiminen paitsi tuottaa uusille opiskelijoille työelämätaitoja, antaa tutoreille itselleen hyvää työkokemusta. Tutorit pääsevät tehtävässä kehittämään omia vuorovaikutus- ja ryhmänohjaustaitojaan ja saavat esiintymiskokemusta. He oppivat sekä syventävät organisointi- ja suunnitteluosaamistaan sekä harjaantuvat kokonaisuuden hallinnassa. Tutorina toimimisen tuen ja ohjauksen määrä on oleellista. Parhaimmillaan tutorit harjaantuvat myös tarkkailemaan omaa osaamistaan sekä oppivat asettamaan itselleen kehittymistavoitteita. Vertaistutorointi vahvistaa siis myös tutoreiden työelämätaitoja. (Mt., 94–96.)

Tutor nähdään osana oppilaitoksen ohjauksen kokonaisuutta, johon kuuluu opetus- henkilökunta, opintoneuvojat ja –ohjaajat, kuraattorit, psykologit ja terveydenhuollon henkilökunta sekä muut erityisasiantuntijat. Vertaistutorilla on ajantasainen ja oma- kohtainen näkemys ja kokemus opiskelun vaatimuksista. Hän jakaa opiskelijoiden kanssa samat huolet ja murheet sekä niin sanotusti puhuu opiskelijoiden kanssa samaa kieltä. Hän pääsee lähemmäksi ohjattavia kuin opettaja tai opinto-ohjaaja. Tällä tutorit tuovat tuoreen lisän oppilaitoksen opintojen ohjaukseen. Opettajien ja opinto- ohjaajien käyttämä kieli saattaa olla ammattitermien sävyttämää ja asiaan perehtymätön opiskelija on jo heti alkumetreillä sekaisin. Tutor voi selventää tietoja ja käsitteitä, toisin sanoen selittää opiskelijalle, mitä ohjeilla tarkoitetaan käytännössä.

4 TYÖN ETENEMINEN JA MENETELMÄT TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI

Oma innostukseni ja kiinnostukseni tutortoimintaan juontuu entisestä työtehtävästäni Finnairin Turva- ja palvelukoulutuksen koulutusesimiehenä. Tehtävässä vastasin lentoemäntien ja stuerrien peruskoulutuksesta ja siihen liittyvästä tutortoiminnasta. Matkustamohenkilökunnan peruskursseilla on käytetty tutoreita jo kymmenien vuosien ajan, ja käytännön kokemukset olivat muokanneet mallin siihen toimintaympäristöön sopivaksi. Olen siis ikään kuin pilotoinut tutortoimintaa tätä opinnäytetyötä varten aikaisemminkin ja ne kokemukset olivat vankkana pohjana työssäni ja tutormallin suunnitelmassa.

Opinnäytetyöni on työelämälähtöinen ja kehittämissuuntautunut opinnäytetyö, jossa olen käyttänyt toimintatutkimuksellisia menetelmiä tavoitteen saavuttamiseksi. Työni pohjautuu paitsi omiin kokemuksiin ja näkemyksiin, myös vertaisarviointiin ja käytännön kokeiluun. Työssäni olen hyödyntänyt kahta aineiston keruun lähdettä: Nuorten aikuisten osaamisohjelman koulutuksia tarjoavat oppilaitokset Suomessa sekä tutor-toiminnan käytännön pilotointi kahdessa koulutusohjelmassa TAKK:ssa. Tein opinnäytetyöhöni tutkimussuunnitelman, jonka päävaiheet olen kuvannut kuviossa 3.

Kuvio 3. Opinnäytetyön eteneminen

Laadin benchmark-kyselylomakkeen, jonka lähetin sähköpostilla 130 toimijalle Nao-oppilaitosverkostossa. Verkostoon kuuluu 70 ammatillista oppilaitosta ja aikuiskoulutuskeskusta. Kyselyssä oli yhteensä 16 kysymystä, jotka oli jaoteltu aiheittain (liite 1). Kyselyn tavoitteena oli selvittää tutortoiminnan käytännön toimintaa ja organisointia oppilaitoksessa, tutoreiden rekrytointia ja tehtäviä sekä heidän perehdytystä tehtävään. Lisäksi halusin saada selville malleja yhteydenpitoon oppilaitoksen ja tutoreiden sekä tutoreiden ja opiskelijoiden välillä. Halusin selvittää myös tutortoiminnan hyviä käytänteitä ja ajatuksia mallin jatkokehittämisestä. Vastauksista saisin esimerkkejä tutormallin käytännön järjestelyihin liittyviin prosesseihin ja vastuisiin sekä käytännön toimintatapoja, joiden pohjalta saisin hahmotettua TAKK:n tutortoiminnan organisointiin liittyvät asiat ja toimijoiden vastuut.

Benchmark-kyselyn vastausmäärän vähyyttä osasin jo suunnitelmaa tehdessäni odottaa, sillä aikuisoppilaitoksissa ei juurikaan käytetä vertaistutoreita oppimisprosessin tukena. Tästä syystä päädyin kyselyn lisäksi käytännön kokeiluun eli tutorpilottiohjelmaan. Hyödynsin toimintatutkimukselle ominaista syklisyyttä: suunnitelma, toteutus, havainnot ja arviointi. Haasteen tälle toi se, että kokeilussa mukana olevat ryhmät aloittivat kuukauden välein ja heidän valmistumisensa ajoittuu vasta vuoden 2016 lopulle ja 2017 alkupuolelle; opinnäytetyöni valmistumisen takarajaksi olin asettanut itselleni vuoden 2015 lopun. Näin ollen en pystynyt työssäni täysin hyödyntämään koko prosessista saatava tietoa.

4.1 Benchmarking kehittämisen työkaluna

Suomen kieleen ei ole kyetty luomaan yleistä ja käyttökelpoista käännöstä benchmarking-sanalle. Siitä syystä meillä käytetään yleisesti englanninkielistä lainasanaa. Käännöksinä on käytetty vertailua, vertailevaa arviointia, parhaiden käytänteiden esimistä ja esikuva-arviointia. Tätä kaikkea benchmarking toki on. Se on havainnointia, vertailua, arviointia ja avointa kiinnostusta siihen, miten toiset tekevät ja toimivat, oppimista yhdessä sekä oppimista toisilta organisaatioilta. Benchmarkingin perusidea on oman toiminnan kyseenalaistaminen. (Karjalainen 2002, 10-11.)

Benchmarking-arviointia käytetään yleisesti yritysmaailmassa ja useimmiten laatu järjestelmien kehittämisen ja prosessinkehittämisen välineenä. Benchmarking auttaa tunnistamaan oman toiminnan heikkouksia ja laatimaan niiden kehittämiseen tähtäviä tavoitteita sekä laatimaan kehitysideoita. Se tarkoittaa kumppanuus- ja kilpailija-vertailua, oppimista parhaista käytännöistä sekä tuotteiden, palvelujen ja toimintojen vertailua kumppaneiden ja alan huippuorganisaatioiden välillä. Benchmarking käsitteenä viittaa alun perin jonkin yleiseen mittapuuhun, johon muut mitat suhteutetaan. (Mt., 11–14.)

Benchmarking voi tarkoittaa mitä tahansa vertailevaa arviointia. Se voi olla parhaita käytänteitä hakevaa, jolloin toisten hyviä käytänteitä sovelletaan omaan organisaatioon. Se voi olla yhteistyöhakuista eli tavoitteena on jatkuva yhteistyö vertailtavan kumppanin kanssa. Tai se voi olla kilpailullista, jolloin omaa toimintaa verrataan kilpailijoihin tavoitteena saada itselle markkinaetua tai etulyöntiasema. Parhaita käytäntöjä voi etsiä oman toimialan organisaatioista, eri alan organisaatioista tai myös oman organisaation eri yksiköistä. Parhaimmillaan arviointi voi johtaa kumppanuuksiin ja yhteistyöhön eri organisaatioiden välillä. (Mt., 15–17.)

Minna Kaartinen-Koutaniemi toteaa, että benchmarking soveltuu toiminnan kehittämiseen silloin, kun tavoitteena on nopea oppiminen ja helposti sovellettava ratkaisu kehittämisiongelmaan. Hänen mukaansa benchmarking käynnistetään yleensä oman toiminnan arvioinnilla, jotta arvioinnin tavoitteet ja osa-alueet saadaan määritettyä. Benchmarkingin tuloksia analysoitaessa tulee muistaa, että niitä joudutaan aina

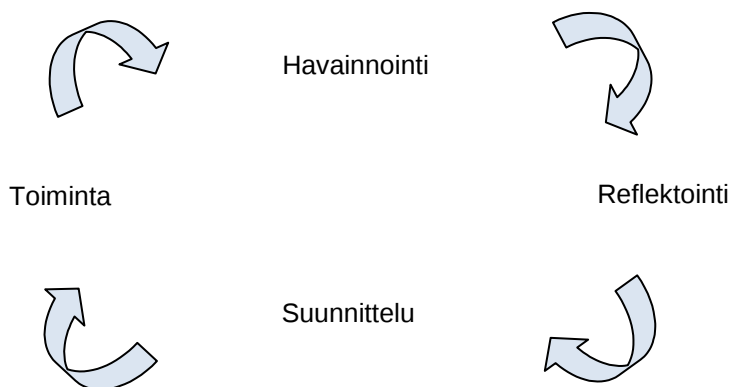
muokkaamaan ja soveltamaan oman organisaation prosesseihin ja tapaan toimia. Tavallisesti benchmarkingia seuraakin jatko projekti, jolla varmistetaan tulosten hyödyntäminen ja siirtäminen käytännön toimintaan. (Kaartinen-Koutaniemi 2002, 104–105; 108.)

Benchmarking tässä työssä on avointa kiinnostusta siihen, mitä ja miten toiset tekevät, parhaiden käytäntöjen selvittämistä oman kehittämistyön pohjaksi. Vertaisarvioinnin tulokset muokataan TAKK:n organisaatioon ja tavoitteisiin sopiviksi.

4.2 Tutortoiminnan käytännön pilotointi

Opinnäytetyöni on kehittämissuuntautunut opinnäytetyö, jossa olen käyttänyt toimintatutkimuksellisia menetelmiä tavoitteen saavuttamiseksi. Teoksessa Toiminnasta tietoon (2007) kasvatustieteen tohtori, dosentti Hannu L. T. Heikkinen kirjoittaa, että toimintatutkimus on teorian ja käytännön yhdistämistä ja sen tavoitteena on tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi. Hänen mukaansa toimintatutkimus tehdään yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Tutkijan tehtävä on keskustella organisaation jäsenten kanssa ja ottaa kaikkien asianosaisten näkemykset huomioon ja tätä kautta osallistaa heidät kehittämistyöhön. Tätä kutsutaan osallistavaksi toimintatutkimukseksi. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 50.)

Toimintatutkimus on yleensä sykleittäin tai kehämäisesti etenevä prosessi (kuvio 4). Lähtökohtana voi olla toiminnassa havaittu puute tai ongelma, jota lähdetään kehittämään. Tutkimus alkaa oman toiminnan arvioinnista, jonka jälkeen alkaa uuden toimintatavan suunnittelu ja kokeilu. Kokeiluista saatujen havaintojen jälkeen toimintaa arvioidaan ja reflektoidaan, ja saatujen tulosten pohjalta suunnitellaan uusi kokeilu. Syklin vaiheet vuorottelevat kehämäisesti. (Aaltola & Valli 2007, 202.)

Kuvio 4. Toimintatutkimuksen vaiheet

Sykliä voidaan verrata David Kolbin oppimiskehään, jota kutsutaan myös kokemukselliseksi oppimiseksi. Kokemuksellista oppimista, reflektoivaa toimintaa ja toimintatutkimusta yhdistää reflektion ja toiminnan kehämäisyys ja jatkuvuus. Ilman toiminnan arviointia ei tapahdu oppimista ja kehitystä. Oppiminen on toisaalta tekemisen ja ymmärryksen kautta tapahtuvaa oppimista, toisaalta uuden tiedon omaksumista. Jos kokemus korvaa teorian tiedon, jatkuvan kehittymisen ja arvioinnin viitekehys katoaa. Vastaavasti ilman teorian tietoa oppiminen jää yrityksen ja erehdyksen varaan. (Ojala 2002, 124.) Tähän viittaavat myös Terhi Huovinen ja Esa Rovio kirjoittaessaan, että tutkijalla tulee olla toiminnallinen suunnitelma aloittaessaan toimintatutkimuksen tekemisen. Jos tutkija lähtisi liikkeelle ilman suunnitelmaa, hänen toiminnassaan painottuisivat hänen omat käsityksensä ja näkemyksensä, eikä tutkimuksen lopputulos välttämättä olisi objektiivinen tulkinta tutkittavasta aiheesta. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 99.)

Toisen puolen opinnäytetyöni tutkimuksellisesta osuudesta muodosti tutorpilottiohjelma, jota toteutin yhtä aikaa opinnäytetyöni kirjoittamisen kanssa. Tutorpilottiohjelma ei suoranaisesti ollut toimintatutkimus, mutta se pitää sisällään toimintatutkimukselle ominaisia piirteitä. Tutorpilotti oli sykleittäin etenevä prosessi, jonka aikana tein havaintoja ja keräsin palautetta prosessiin osallistuvilta. Se oli osallistavaa ja vuorovaikutteista yhteistyötä.

Laadin hakuilmoituksen tutorin tehtävään (liite 2), se julkaistiin Moodle-oppimisalustalla. Määräaikaan mennessä en saanut yhtään hakemusta, joten päätin alkaa kysellä suoraan opiskelijoilta halukkuutta toimia tutorina. Minä kyselin omilta aiemmilta oppilailtani ja turvallisuusalan kouluttaja kysyi omiltaan. Näin saimme kokoon kahdeksan tutoria, joista kaksi jättäytyivät aikatauluongelmien vuoksi pois jo ensimmäisen viikon aikana. Pilottiohjelmaan osallistui kaksi tutoria merkonomien koulutusohjelmassa ja neljä turvallisuusalan koulutusohjelmassa. Heidän kanssaan lähdimme kokeilemaan ja ideoimaan tutormallia käytännössä. He olivat myös sitoutuneet olemaan mukana kehittämistyössä.

Järjestin näille kuudelle valitulle tutorille perehdytyspäivän (liite 3), jonka aikana pohdimme heidän kanssaan tutorin roolia. Kysyin heiltä myös heidän odotuksiaan tulevasta tehtävästä. Näin muotoutuivat alustavat tutorin toimenkuva ja tehtävät. Tämän pohjalta he lähtivät käytännössä toteuttamaan tutorin tehtävää.

Tutorit olivat mukana esittäytymässä uusien ryhmien orientointipäivässä. He myös kierrättivät ryhmät koulun tiloissa ja esittelivät opiskelijoille tärkeät paikat ja henkilöt. Kierroksen he olivat itse suunnitelleet perehdytyspäivän aikana. Olin myös itse mukana orientointipäivissä ja kerroin uusille opiskelijoille tutorjärjestelmästä. Samalla keräsin heiltä ajatuksia ja toiveita tutortoiminnasta.

Tutorit järjestivät noin viikon kuluttua aloituksesta 45 minuutin mittaisen tutortapaamisen, jolloin heiltä sai kysellä opintoihin ja työssäoppimispaikan hakuun liittyviä kysymyksiä. Tämän jälkeen keräsin tutoreilta palautteen ja kyselin, minkä tyyppisiä kysymyksiä opiskelijat olivat esittäneet. Näiden kyselyjen ja kahden näkökulman - opiskelijoiden ja tutoreiden - tarkoitus on tarkentaa roolia ja tehtävää sekä hahmotella tutortapaamisten ajankohtaa uusien ryhmien lukujärjestyksiin. Järjestimme vielä muutamia tapaamisia molemmille ryhmille ja keräsin myös näistä palautteet sekä opiskelijoilta että tutoreilta.

Työni edetessä oli selvää, että jouduin etsimään kirjallisuudesta runsaasti tukea ja teoriaa havainnoilleni ja kehittämis ehdotuksilleni, sillä tekemäni Benchmark-kyselyn vastausprosentti oli ainoastaan 10 prosenttia. Oppilaitoksia kyselyssä oli 70, joista seitsemästä sain vastaukset. Kyselyn vastaanottajia oli 130 henkilöä, mutta olen ot-

tanut laskuihin ainoastaan oppilaitosten määrän, koska vastaajat käsittelivät vastauksessaan koko oppilaitoksen käytäntöjä. Humakin opinnäytetyön oppaassa mainitaan, että viisi haastattelua on riittävä määrä, kun aineisto pohjautuu haastatteluihin. Oppaan mukaan aineiston edustavuus on määrää tärkeämpi eli laatu korvaa määrän. Sen näkemyksen mukaan kyselyn vastauksia tarkasteltaessa ei niinkään pitäisi tuijottaa vastausprosenttiin vaan vastausten sisältöön. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013, 12.) Saamani vastaukset olivat laadultaan hyviä ja käyttökelpoisia, vaikka vastausprosentti jäi alhaiseksi.

Tutorpilottiohjelman ryhmien koulutusten pitkän keston vuoksi en pystynyt hyödyntämään Kolbin oppimiskehää täydellisesti, koska koulutukset päättyivät vasta opinnäytetyöni valmistumisen jälkeen. Mielestäni työni kannalta arvokkain tieto saatiin kuitenkin heti uusien opiskelijoiden opintojen alussa, kun koulun ja opiskelun käytännöt ovat heille uusia ja tukea opintojen alkuvaiheessa tarvitaan oman näkemykseni mukaan eniten. Tähän käsitykseeni ja väitteeseeni hain teorial tietoa kirjallisuudesta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Benchmark-kyselyn tulokset

Benchmark-kysely lähetettiin 70 oppilaitoksen edustajalle, joista seitsemältä sain vastauksen. Vastausprosentiksi tuli näin ollen 10 prosenttia. Näistä seitsemästä vastaajasta neljä ilmoitti, että heillä ei ole käytössä systemaattista ja organisoitua vertais-tutorointia. Jäljelle jääviltä kolmelta oppilaitokselta sain hyvin yhteneviä vastauksia ja keskenään hyvin samankaltaisia malleja tutorkäytännöistä. Vastaajina olivat Turun aikuiskoulutuskeskus, Keskuspuiston ammattiopisto Helsingistä ja yksi oppilaitos, joka ei halua nimeään julkistettavan. Näistä Keskuspuiston ammattiopistossa on toteutettu tutorointia pitkään ja toiminta on hyvin organisoitua. Keskuspuisto on toisen asteen ammatillinen erityisoppilaitos. Turun aikuiskoulutuskeskuksessa tutorointi on

aloitettu vasta tänä syksynä eli he ovat toiminnassa vielä hyvin alkuvaiheessa ja sen he toivat vastauksissaan myös esille.

Vastausten vähäisyys kuvastaa mielestäni sitä, että aikuisoppilaitoksissa ei perinteisesti käytetä tutoreita oppimisen tukena. Aikuisten opiskelu rakentuu yksilöllisten oppimispolkujen varaan, koska aikuisopiskelijoilla on useimmiten jo aikaisemmin hankittua osaamista opiskeltavalta alalta. Jokaisen opiskelijan kanssa tehdään niin sanottu henkilökohtaistaminen, jonka tuloksena syntyy jokaiselle yksilöllinen opinto- ja tutkintosuunnitelma. Näyttötutkintoihin sisältyy tutkintoon valmistava koulutus eli lähiopeuspäivät, joilla kehitetään mahdollisesti puutteellista ammattitaitoa. Opiskelija osallistuu näihin päiviin vain, jos hänen osaamisensa ei vastaa suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksia. Hän voi siis myös suorittaa tutkinnon ilman näitä lähipäiviä. Tästä syystä yhdessä opiskelun aloittanut ryhmä hajoaa jo melko aikaisessa vaiheessa ja tutoroinnin kannalta ryhmästä tulee vaikeammin hallittava.

Aikuiset opiskelijat nähdään myös itseohjautuvina, jotka pystyvät ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja omaehtoisesti hakevat tietoa. (Saulio 2007, 18-19.) Kuten jo työni lähtökohta osoitti, Nao-opiskelijoiden myötä aikuisoppilaitoksissa on oltu uudenlaisten haasteiden edessä. Tutkija Anna-Mari Souton mukaan opetuksessa ja opiskelijahuollon palveluissa korostuu oma-aloitteisuuden, sosiaalisuuden ja reippauden vaatimukset. Tämä tarkoittaa hänen mukaansa sitä, että opintojen ohjaukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota koko opintojen ajan. (Souto 2013.) Tutortoiminnan soisi siis levittäytyvän kaikkiin oppilaitoksiin.

5.1.1 Tutortoiminnan organisointi ja tutoreiden tehtävät

Yhdessä oppilaitoksessa tutortoiminnasta vastaa ja sitä koordinoi nimetty vapaa-ajanohjaaja, toisessa vastuu on jaettu yhden opettajan ja koulukuraattorin kesken. Turun aikuiskoulutuskeskus on vasta aloittanut tutortoiminnan, ja siihen ei toistaiseksi ole nimetty vastuuhenkilöä, vaan kyseisen koulutusalan koulutuspäällikkö vastaa oman roolinsa mukaisesti kokonaisuudesta ja näin olen myös tutortoiminnasta.

Terhi Skaniakos, Leena Penttinen ja Marjatta Lairio ovat tutkineet vertaistutorointia ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Heidän mukaansa tutortoiminnan tulee olla hyvin organisoitua ja vastuutettua ja kaikilla prosessiin osallistuvilla tulee olla selkeä käsitys omasta roolistaan vertaistutoroinnin kokonaisuudessa. (Skaniakos, Penttinen & Lairio 2011, 23.) Heidän näkemyksensä tukevat omaani.

Tutor auttaa, ohjaa, opastaa ja tukee aloittavaa opiskelijaa. Näin vastasi yhden oppilaitoksen edustaja. Siihen kiteytyy tutorin toimenkuva ja tehtävät kaikissa oppilaitoksissa. Tutorointi on vastaajien mukaan suoraa neuvontaa opintojen alussa, opintoihin liittyvää ohjausta sekä oppilaitoksen ja opiskelun käytäntöjen esittelyä. Tutoreille on myös ohjelmoitu joitain pienryhmätapaamisia, joissa aiheina ovat yhteistyöharjoitukset ja keskustelutaitojen harjoittaminen. Heillä on oma vastuuluokka, jota he ohjaavat.

Tutoroinnin tarkoituksena on madaltaa uusien opiskelijoiden kynnystä astua uuteen opintajonoon, parantaa oppilaitoksen ilmapiiriä ja vahvistaa ”kaveria ei jätetä” –henkeä. Ennen kaikkea tutorin odotetaan toimivan esimerkkinä muille opiskelijoille sekä oppilaitoksessa ja opinnoissa että asuntolassa. (vapaa-ajanohjaaja, Keskuspuiston ammattiopisto).

Kaikki vastaajat kertoivat, että tutorit ovat paikalla opintojen alkuvaiheessa tiiviisti ja säännöllisesti, jotta uudet opiskelijat oppivat tuntemaan heidät ja tietävät, kehen ottaa jatkossa yhteyttä. Tämän jälkeen he tapaavat oppilaita tauoilla tai he järjestävät tapaamisia illalla vapaa-ajalla. Toimintaan osallistuvat opettajat ja vastuuhenkilöt organisoivat nämä tapaamiset. Yksi oppilaitos kertoi tutoreiden järjestävät omatoimisesti iltatapaamisia. TAKK:n mallia kehittäessäni otin huomioon sen seikan, että aikuisoppilaitoksessa ei ole tarvetta laajamittaiselle vapaa-ajalla tapahtuvalle toiminnalle.

Tutorin tehtävää markkinoidaan sillä, että tehtävässä toimiessaan saa uusia kavereita ja kokemuksia, ja että siinä pystyy harjoittelemaan ryhmän vetämistä ja ongelmanratkaisutaitoja. Kaikki kokivat, että tutoriksi täytyy itse haluta, ketään ei voi siihen pakottaa. Palkkaa tutorit eivät työstään saa. Kaikissa oppilaitoksissa heille annetaan todistus tutorina toimimisesta ja osa myöntää myös osaamispisteitä. Palkitsemisessa

käytetään lounaan ja kahvien tarjoamista, tutorin opasta sekä tutor-paitaa tai -hupparia. Mielestäni muilla oppilaitoksilla käytössä olevat palkitsemistavat ovat riittäviä. Jos tutoreille halutaan kuitenkin antaa jotain konkreettista, muutama elokuvalippua tutortehtävän päättyessä on riittävä lisäpalkkio tehdystä työstä.

5.1.2 Tutoreiden rekrytointi ja koulutus

Lähtökohta on se, että kaikilla kiinnostuneilla on mahdollisuus osallistua toimintaan. Kaikissa vastanneissa oppilaitoksissa esitellään tutortoimintaa uusille alkaville ryhmille, ja siinä yhteydessä voi jo ilmoittautua mukaan. Keskuspuiston ammattiopistossa tehtävää markkinoidaan lisäksi ilmoitustauluilla, nettisivulla ja facebookissa.

Yksi oppilaitos kertoi lisäksi järjestävänsä erillisen tutorhaun, jonka jälkeen hakijat haastatellaan. Kaikissa oppilaitoksissa tutoreiden rekrytointi järjestetään kerran vuodessa. Eniten hajontaa oli rekrytoitavien tutoreiden määrässä. Yksi oppilaitos kertoi, että tutoreita valitaan yksi ryhmää kohti, kun kaksi muuta vastasivat, että lukumäärä riippuu hakijoiden määrästä ja sitä ei rajoiteta. Kaikki halukkaat otetaan mukaan.

Kaikki vastaajat ilmoittivat, että tutorit perehdytetään tehtäväänsä, mutta koulutuksen kesto ja sisältö vaihtelivat. Yhdellä oppilaitoksella koulutus kestää 30 tuntia ja siihen sisältyy yhden viikonlopun ”leiri”, jossa luodaan ryhmähenkeä tutoreiden kesken ja pohditaan yhteisiä tavoitteita tutoroinnille. Yksi vastaaja kertoi, että heillä tutorit saavat kahden päivän koulutuksen, jonka sisältöä hän ei tarkemmin avannut. Koulutus on kaikilla oppilaitoksilla tutortoiminnasta vastaavan vastuulla. Vastauksista ei käynyt ilmi, onko tutoreiden perehdytyksessä mukana jo tehtävässä toimivia tai toimineita tutoreita. Heidän kokemuksiin kannattaisi hyödyntää uusien tutoreiden perehdytyksessä.

Tutoreita olisi mielestäni hyvä olla kaksi tai useampi oman alansa koulutusryhmää kohden. Jos koulutusohjelmassa on kaksi eri suuntautumisvaihtoehtoa, molemmista olisi hyvä olla tutor, jotta opiskelijat saisivat opastusta juuri omalle alalleen. Lisäksi mitä enemmän eri ikäisiä ja erilaisia persoonallisuuksia tutoreissa on ja mitä useammassa erilaisessa työpaikassa he ovat työssäoppimassa, sitä parempi se on oppimi-

sen kannalta. Opiskelijat saavat monta eri näkökulmaa opiskelemaansa ammattiin ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Tätä tulee myös hyödyntää tehtävään perehdytyksessä, jossa keskustellen pohditaan tutorin roolia opiskelijoiden ja ryhmän oppimisprosessin edistämiseksi. Tutortapaamisissa ryhmän kanssa ei välttämättä tarvitse kaikkien olla yhtä aikaa paikalla. Kun tutoreita on useampi, näiden tapaamisten organisointikin on helpompaa.

5.1.3 Yhteistyö ja toiminnan kehittäminen

Kyselyn vastauksista ei käynyt ilmi, onko tutoreilla ja oppilailla joku yhteinen tiedonvälityskanava, esimerkiksi whatsapp- tai facebook-ryhmä. Tutorit saavat hyvin pitkälti itse suunnitella yhteydenpidon tavat ja välineet, ja yhteydenpito hoituu pääosin kasvokkain. Yhdellä oppilaitoksella tutorit voivat käyttää Wilma-opiskelijahallinto-ohjelmaa vastuullisen opettajan avustuksella.

Viestit tutoreille kulkevat toiminnasta vastaavan henkilön kautta. Kokoontumisia tutoreiden kesken ja heidän kanssaan järjestetään tarvittaessa. Keskuspuiston ammatitiopistolla on kolme kampusta, joiden tutorit tekevät yhteistyötä omissa ryhmissään. Lisäksi heillä on kaikkien tutoreiden kanssa tutorkokous aina koulujakson alussa. Silloin käydään läpi ajankohtaiset oppilaitoksen asiat. Kokouksessa on mukana koulun henkilökuntaa aiheesta ja ajankohtaisuudesta riippuen.

Tutortoiminnasta vastaavat keräävät ja vastaanottavat palautetta tutoreilta jatkuvasti ja säännöllisesti. Palautteen perusteella suunnitellaan tulevaa tutoroinnin jaksoa ja tarvittaessa tehdään korjauksia ja muutoksia toimintaan. Vanha sanonta ”jaettu vastuu on yhtä kuin ei kenenkään vastuu” pitää tässäkin paikkansa. Jotta tutortoiminta on systemaattista ja sitä myös kehitetään systemaattisesti, siihen tulee nimetä tutorvastaava.

5.2 Tutorpilottiohjelma

5.2.1 Tutorin rooli ja tehtävät tutoreiden itsensä määrittelemänä

Ennen tutorin tehtävän aloittamista järjestimme tutoreiksi valituille perehdytyspäivän. Pohdimme yhdessä tulevaa tehtävää ja roolia. Koska ryhmä oli pieni, yhteensä kuusi henkilöä, emme käyttäneet mitään erityistä ryhmätyömenetelmää, vaan kävimme vapaamuotoisesti keskustelua ja minä kirjasin ajatuksia paperille.

Tutoreilla oli selkeä mielikuva ja käsitys siitä, minkälaisesta tehtävästä on kyse. Muutamalla oli omakohtaisia kokemuksia tutoreista koulussa tai aiemmissa opinnoissa. Yhteinen mielipide ja kokemus oli, että tutorin tehtävässä korostuvat käytännön asioissa neuvominen ja ryhmähengen edistäminen. Käytännön tehtäviä ovat ohjaaminen oikean tiedon ja henkilön luo, opastaminen koulussa käytettävien laitteiden ja ohjelmien käytössä sekä opiskeluun liittyvien käytäntöjen kertominen. Heidän oman opiskelunsa kokemukset olivat, että erityisesti tutkintosuunnitelman tekemisessä tutorin neuvoista voisi olla apua. Hyvä tutor on heidän mielestään aktiivinen kuuntelija. Hänellä tulee olla tuntosarvet koko ajan esillä ja aistia ja havaita ryhmästä, jos joku tarvitsee apua ja vastauksia kysymyksiinsä. Tutorit hahmottivat mielestäni hyvin sen, että heidän tehtävänsä ei ole toimia ammattiauttajina, vaan he ovat rinnallakulkijoita. Heidän tehtävänsä on kannustaa, rohkaista ja auttaa eteenpäin hakemaan tietoa ja apua oikealta taholta.

Kysyttäessä mitä tutorit odottavat tehtävältä, ensimmäinen kommentti oli, että saa olla ihmisten kanssa ja että pääsee todella antamaan vertaistukea ja opastusta uusille opiskelijoille. He odottivat myös, että saavat jakaa omaa osaamistaan ja tietämystään, jotta uusilla opiskelijoilla alku olisi helpompaa. He haluavat olla mukana kannustamassa ja tsemppaamassa uusien opiskelijoiden oppimista. Lisäksi he halusivat itselleen uusia haasteita.

5.2.2 Uusien opiskelijoiden odotukset ja toiveet tutoreilta

Tutorpilottiohjelmaan oli valittu kaksi syksyllä 2015 opintonsa aloittavaa ryhmää. Opiskelijoita näissä ryhmissä oli yhteensä 30. Turvallisuusalan koulutusohjelman ryhmässä Nao-opiskelijoita oli muutama, Liiketalouden koulutusohjelmassa ryhmä oli lähes kokonaan Nao-opiskelijoita. Keskustellessani heidän kanssaan ensimmäisenä päivänä, he eivät osanneet vastata kysymykseeni heidän odotuksistaan tutorin tehtävästä. Suurimmalle osalle heistä tämä oli ensimmäinen kerta, kun mukana on vertais-tutor. Vastaukset olivat siis aluksi ”en tiedä” -tyyppisiä.

Toisella opiskeluviikolla esitin uudelleen kysymyksen, mitä toiveita ja odotuksia opiskelijoilla on tutortoiminnasta. Pyysin vapaamuotoiset vastaukset kirjallisina ja nimettöminä, ja keräsin ne pois heti. Kokemuksieni mukaan vastauksia ei tule, jos antaa mahdollisuuden jättää vastaukset myöhemmin tai lähettää ne sähköpostilla. Tällä tavalla sain yhteensä 24 vastausta.

Opiskelijoiden odotukset ja toiveet olivat hyvin samansuuntaisia molemmissa koulutusohjelmissa. He odottivat saavansa vastauksia kysymyksiinsä, tärkeää infoa opiskelusta sekä vinkkejä ja omakohtaisia kokemuksia opinnoista. Opintoihin liittyvät tehtävät askarruttivat myös. Opiskelijat halusivat kuulla tutoreilta, kuinka paljon tehtäviä tulee, ovatko ne haasteellisia ja onko aika riittänyt niiden tekemiseen työssäoppimisen ohella. Tutoreilta haluttiin vinkkejä, neuvoja ja apua sekä työssäoppimispaikan hakuun että tutkintosuunnitelman tekemiseen ja tutkintotilaisuuksiin varautumiseen.

Seitsemän opiskelijaa ei kokenut tarvitsevänsä tutoreiden apua. He olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että tutorit ovat hieno asia niille, jotka heidän tukeaan tarvitsevat. Tutoreiden toivottiin olevan paikalla heti opintojen alussa hieman useammin ja kurssin edetessä harvemmin, mutta kuitenkin säännöllisesti. Toinen selkeä toive tapaa-misille oli työssäoppimispaikkojen haun alkaminen ja ennen varsinaisen työssäoppimisjakson alkua.

Näiden kokemusten perusteella tutoreiden tulee olla mukana ainakin ensimmäisenä päivänä ja ensimmäisen viikon viimeisenä opiskelupäivänä. He voisivat tilanteen salliessa olla vuorotellen paikalla koko ensimmäisen viikon ajan, jolloin orientoidutaan opintoihin. Tässä vaiheessa korostuvat oppilaitoksen ja opiskelun käytäntöihin liitty-

vät asiat. Jos ohjelmassa on erillisiä ryhmäytymiseen suunnattuja päiviä tai jaksoja, tutoreiden olisi hyvä olla mukana tutustumassa opiskelijoihin ja päinvastoin.

Aloitusviikon jälkeen tutorit voisivat olla paikalla esimerkiksi kuukauden kuluttua, kun opiskelu on jo kunnolla lähtenyt käyntiin ja kursseja on pääsyt alkamaan. Myös työ-
sääoppimispaikkojen haku alkaa vähitellen. Tämän tyyppisiin asioihin toivottiin vinkkejä ja neuvoja, joten tapaaminen kerran kuukaudessa olisi mielestäni riittävää. Ennen työssäoppimisjakson alkua ja kun tutkintosuunnitelman tekeminen alkaa, tutorin olisi hyvä olla paikalla auttamassa ja opastamassa.

5.2.3 Palaute ensimmäisten tapaamisten jälkeen

Päädyin kyselemään palautetta tutoreilta, jolloin samalla kuulisin, minkä tyyppisiä kysymyksiä oppilaat olivat esittäneet. Tapaamisia oppilaiden kanssa oli tässä vaiheessa ollut molemmilla ryhmillä kaksi. Tutorit olivat itse hyvin innostuneita tapaamisista ja kokivat, että ne olivat olleet onnistuneita. Kaikkien mielestä tällaisille tapaamisille oli tarvetta. Yksi kommentoi, että olisipa itselläkin ollut aikoinaan tutor, jolta olisi kuullut, miten asiat oikeasti menivät ja miltä ne tuntuivat.

Oppilaat olivat esittäneet hyvin käytännönläheisiä kysymyksiä. He halusivat tietää, mitä mikäkin maininta lukujärjestyksessä tarkoittaa, he kyselivät yksittäisistä kurssien sisällöistä ja vaatimuksista sekä työssäoppimispaikkaan liittyvistä käytännön asioista. Jonkun verran oli tiedusteltu opintojen tukimuodoista, jolloin tutor oli ohjannut niitä kysyneet opinto-ohjaajan luo. Juuri tällaisiin käytännön kysymyksiin oppilaat olivat odottaneetkin tutorilta tietoa ja neuvoja. Yhden tutorin mielestä kysymykset olivat hieman erilaisia, kun oppilaalla oli jo työ- ja elämäkokemusta. Ne painottuivat enemmän työn ja opiskelun yhteensovittamiseen.

Tutorit kommentoivat itselleni ehkä hieman yllätyksenä hyvin paljon luokkahenkeä ja tunnelmaa. He olivat hienosti aistineet joidenkin oppilaiden epävarmuutta, orastavaa kuppikuntiin jakautumista ja luokkahenkeä ylipäättään. Tällaiset asiat ovat mielestäni erittäin tärkeää tuoda vastuukouluttajan tietoon. Varsinkin, jos ryhmähenki ei ole muodostunut ja oppilaat alkavat selkeästi ajautua klikkeihin. Uhkana on jonkun tai

joidenkin joutuminen kiusatuiksi. Tätä roolia ja vastuuta tuleekin tutoreille erityisesti korostaa.

Kun kysyin heidän omia tuntemuksiaan tutorina olemisesta, vastaukset olivat hyvin spontaanisti ”kivaa!”. Yksi totesi olevansa positiivisesti yllättynyt, koska tähän toimintaan lähteminen oli hänen sanojensa mukaan hyppy tuntemattomaan, kun ei yhtään tiennyt, mitä tuleman pitää. Yksi sanoi, että oli kiva jakaa tietoa ja yllättynyt itsekin, kun osasi jo niin paljon. Yksi kertoi, että toiminta on ja tuleekin olla spontaania tekemistä ja puhumista, mutta hän kaipasi vapaamuotoista ja kirjallista ohjeistusta tehtävään. Yksi tutor kertoi yhden oppilaan yllättäen kysyneen häneltä: ”Mitä järkeä on olla tutor?”. Hän oli vastannut, että tehtävässä saa esiintymisvarmuutta ja –kokemusta ja pystyy kehittämään itseään. Hän oli mielestäni oivaltanut yhden tärkeän elementin tässä tehtävässä.

Opiskelijoiden odotukset ja tutoreiden omat näkemykset tutorin tehtävistä vastaavat hyvin toisiaan. Myös benchmark-kyselyn tuloksista selviää, että TAKK:sta vastaavissa oppilaitoksissa tutortoiminta on rakennettu juuri näiden toiveiden ympärille. Mutta se ei ole ihme, sillä eihän tutortoiminta ole mikään uusi keksintö.

Tutor neuvoo ja ohjaa opintojen alkuvaiheessa olevia opiskelijoita. Hän jakaa opinnoissaan pidemmälle ehtineenä omia kokemuksiaan, osaamistaan ja tietouttaan opintojen kulusta ja sen tuomista haasteista. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa toteuttaa tutorointia. Jokainen tekee sitä omalla persoonallisella otteellaan tiedostaen kuitenkin oman vastuunsa ja esimerkkinsä merkityksen.

6 TUTORMALLIN SUUNNITELMA TAMPEREEN AIKUISKOULUTUSKESKUKSELLE

Pohtiessani ehdotusta TAKK:n tutoroinnin malliksi olen perehtynyt tutoroinnista tehtyyn kirjallisuuteen ja julkaisuihin sekä yhteen aiheesta tehtyyn opinnäytetyöhön. Benchmark-kyselyyn saamani vastaukset ja tutorpilottiohjelman kokemukset ovat myös ideoideni pohjana.

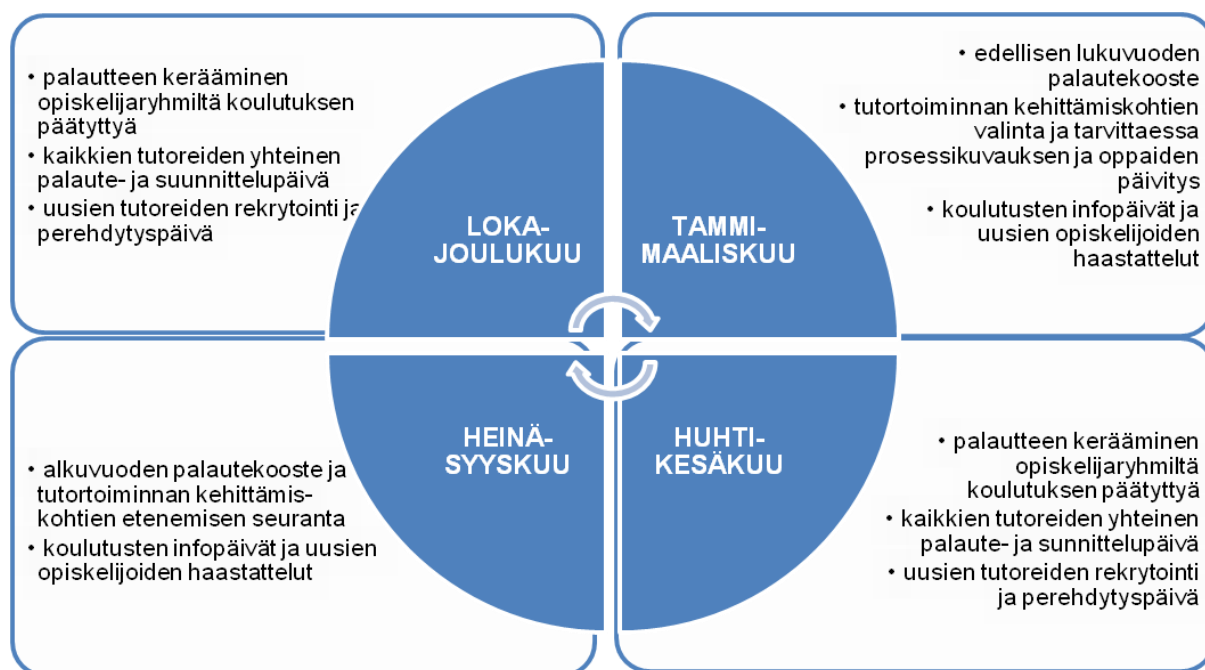
Teokset ja julkaisut, joista olen saanut ideoita ovat Auli Pekkalan ja Birgitta Varjosen toimittama *Tuutorointi on taitolaji* (2006), Päivi-Katriina Juutilaisen, Heikki Pasasen ja Merja Alanko-Turusen toimittama *Arvokas ohjaus* (2014) sekä Jaakko Helanderin ja Seppo Seinän toimittama *Citius. Altius. Fortius* (2002). Teoksissa on paljon erilaisia käytäntöjä tutortoiminnan organisoinnista, vastuuhenkilöistä ja kehittämisestä. Vaikka teosten kirjoitukset koskevat enemmän ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toimintaa, niitä on voinut hyvin soveltaa myös aikuisoppilaitoksen arkeen. Teoksista olen saanut omille ajatuksilleni vahvistusta.

Lisäksi olen tutustunut kahteen tutorin käsikirjaan, Pekka Härkösen *Opiskelijatuutorin käsikirja* (2003) ja Inka Hiltusen toimittama *Opiskelijatuutorin opas* (2014). Aiheesta on myös tehty opinnäytetöitä, joista yhteen olen tutustunut tarkemmin, Sara Hakalan *Opiskelijakunta Humakon vertaistutorin käsikirja* (2013). Näistä olen saanut ajatuksia tutorin toimenkuvaan ja käytännön yksityiskohtiin.

6.1 Tutoroinnin vuosikello

Aikuisoppilaitoksessa tutortoiminnasta tekee haastavan opintojen hyvin erilaiset pituudet ja niiden alkamisajankohtien suuri vaihtelevuus. Koulutukset eivät ala ja pääty aina yhtä aikaa tiettyinä päivinä tai edes samalla viikolla. Opintojen alku kuitenkin jaksottuu suurimmaksi osaksi lukukausien mukaan. Sen vuoksi olen hahmottanut toimintoja myös vuosikelloon, jotta esimerkiksi rekrytointi ja perehdyttäminen voidaan

tehdä isommille ryhmille kerrallaan ja näin säästää aikaa ja voimavaroja. Kuvio 5 havainnollistaa tätä toimintojen jaksottamista. Tarkennan vuosikellon tehtäviä ja prosessin vastuita seuraavissa luvuissa.

Kuvio 5. Tutortoiminnan vuosikello

6.2 Tutortoiminnasta vastaava

Koska TAKK:n toiminta on jakaantunut kahdelle kampukselle, kummallekin tulee valita yksi tutorvastaava. He toimivat työparina ja kehittävät toimintaa yhdessä, jotta molempien kampusten tutorointi on samanlaista ja tasalaatuista, eikä yhden henkilön työmäärä kasva liian suureksi. Kampusten koulutusalat eroavat lisäksi toisistaan ja tutorvastaavat tuntevat oman kampuksensa koulutusten erityisyydet.

Tutorvastaavat toimivat osana opiskelijapalveluita. He raportoivat opiskelijapalveluiden koordinaattorille, joka on prosessinomistaja. Alkuvaiheessa tutortoimintaa voi koordinoida osa-aikaisesti, oman varsinaisen toimen ohessa eli uutta henkilökuntaa ei tämän takia tarvitse rekrytoida. Toiminnan mahdollisesti laajentuessa kannattaa

miettiä, onko järkevää keskittää toiminnan organisointi ja kehittäminen kokopäiväiseksi, yhden henkilön tehtäväksi, koska työhön käytettävä aika tulee lisääntymään. Tavoitteeksi tutortoiminnalle tulee asettaa se, että toiminta vakiintuu osaksi TAKK:n opintojen ohjauksen kokonaisuutta.

Terhi Skaniakoksen, Leena Penttisen ja Marjatta Lairion tutortoimintaa koskevassa tutkimuksessa kartoitettiin tutoreina toimineiden mielipiteitä siitä, kuinka tutortoimintaa voisi kehittää. Kyselystä nousi selkeästi esille yhteistyön lisääminen eri tahojen kanssa. Tällä tutorit tarkoittivat muita tutoreita sekä samalta että toiselta koulutusalaalta, oppilaitoksen johtoa ja opettajia sekä muuta henkilökuntaa. Tähän liittyi myös aktiivinen viestintä ja vuorovaikutus kyseisten tahojen kanssa. Toinen keskeinen havainto oli, että tutorit kaipasivat parempaa motivointia, kannustusta ja tukea tehtävässään sekä heille suunnatun koulutuksen lisäämistä. He toivoivat myös tutoreiden rekrytinnin kehittämistä ja toiminnan näkyvyyden parantamista. (Skaniakos, Penttinen & Lairio 2011, 23.) Jotta näihin haasteisiin pystytään vastaamaan, toimintaan tulee nimetä vastuullinen tai TAKK:n tapauksessa kummallekin kampukselle vastuulliset henkilöt. Tutoroinnista muodostuu vähitellen yhdenmukainen toimintatapa.

Tutorvastaavien ei kuitenkaan ole tarkoitus tehdä kaikkea itse, vaan he vastaavat tutortoiminnan kokonaisuudesta ja yleisistä asioista. Käytännön tutortoiminnasta koulutusten alettua vastaa kyseisen ryhmän vastuukouluttaja. Taulukossa 2 olen hahmotellut eri vaiheiden vastuuhenkilöitä ja heidän tehtäviään.

Toiminta	Vastuuhenkilö	Sisältö
Tutoreiden rekrytointi	Tutorvastaava	- tutortoiminnan esittely koulutusten alussa - hakuilmoituksen julkaiseminen - tutoreiden valinta
Tutoreiden perehdyttäminen	Tutorvastaava	- perehdytyspäivän ohjelman suunnittelu ja kehittäminen - päivään osallistuvien TAKK:laisten varaaminen - luokkatilan ja ruokailun/kahvien varaaminen - tervetuloa-kirjeen lähettäminen tutoreille
Koulutusten info- ja haastattelupäivät Messut, rekrytointitapahtumat ym.	Tutorvastaava	- tutoreiden varaaminen tilaisuuksiin - tutoreiden tehtävien koordinointi
Tutortapaamisten aikatauluttaminen	Tutorvastaava	- tutortapaamisten suunnittelu ja aikatauluttaminen luku- ja järjestysjärjestyksiin - yhteydenpito tutoreihin
Tutortapaamiset	Vastuukouluttaja	- tutoreiden yhteyshenkilönä toimiminen - lukujärjestys- ym. muutoksista tiedottaminen tutoreille

	Tutorit	- opiskelijoiden perehdyttäminen koulun käytäntöihin ja opiskeluympäristöön - opiskelijoiden ohjaaminen ja auttaminen - ryhmän ilmapiirin ja opintojen edistymisen seuraaminen - tiedon välittäminen vastuukouluttajalle ja opinto-ohjaajalle sekä päinvastoin
Palautteen kerääminen	Tutorvastaava	- koulutusten lopussa tutortoimintaa koskevan palautteen kerääminen opiskelijoilta
Palautteen analysointi ja kehittämiskohtien valinta	Tutorvastaava	- palautekoosteiden tekeminen ja palautteen antaminen tiedoksi prosessin toimijoille - palautteiden pohjalta kehittämistä vaativien asioiden suunnittelu ja kehittämistoimenpiteiden aikatauluttaminen
Tutoreiden palaute- ja suunnittelupäivät	Tutorvastaava	- lukukauden päätteeksi kaikkien tutoreiden yhteisten palaute- ja suunnittelupäivien aikatauluttaminen, suunnittelu ja käytännön organisointi - tutoreiden todistusten valmistaminen - palautteiden pohjalta kehittämistä vaativien asioiden suunnittelu ja kehittämistoimenpiteiden aikatauluttaminen
Viestintä	Tutorvastaava	- yleisistä tutortoimintaa koskevista asioista tiedottaminen sekä tutoreille että TAKK:n henkilökunnalle
	Vastuukouluttaja	- yhteydenpito tutorin kanssa päivittäisistä ja opiskelijaryhmää koskevista asioista

Taulukko 2. Tutortoiminnan vastuut

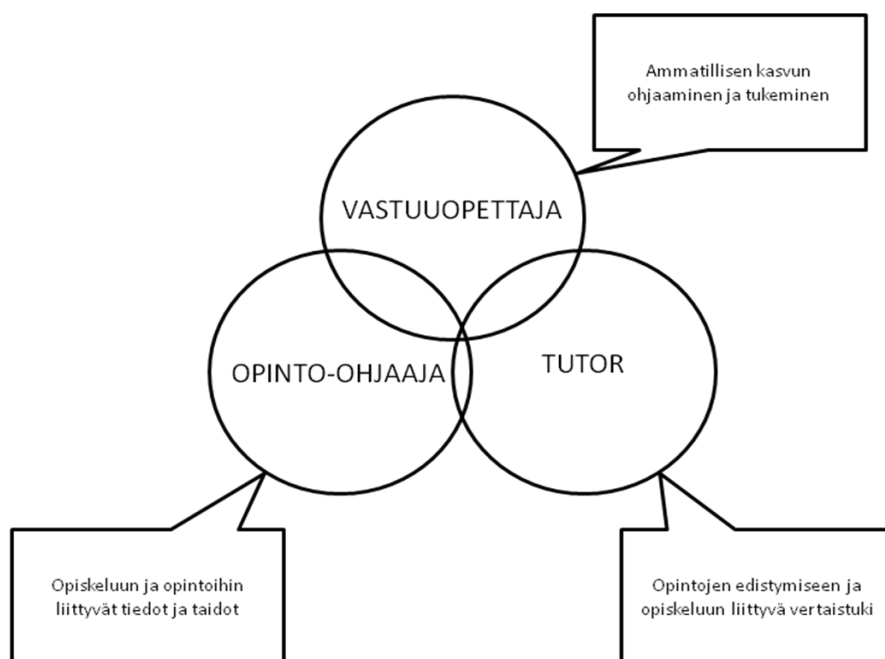
Tutorvastaavat ohjaavat oppilaitoksen tutortoimintaa. He vastaavat omien kampus-ensa koulutusohjelmien tutoreiden rekrytoinnista ja tehtävään perehdyttämisestä. He suunnittelevat ja aikatauluttavat tutortapaamiset kaikkien koulutusohjelmien lukujärjestyksiin. He myös pitävät yhteyttä tutoreihin ennen koulutusten alkamista. Kun ryhmä aloittaa opiskelunsa, tutoreiden työn ohjaaminen päivittäisellä tasolla siirtyy vastuukouluttajalle. Tutorvastaavat keräävät ja koostavat palautteet ja vastaavat tutortoiminnan kehittämisestä palautteiden pohjalta.

6.3 Arjen ammatillinen tiimi

Sanna Vehviläinen pohtii teoksessaan Ohjaustyön opas, että ohjauksessa on hyväksi havaittu niin sanottu jaettu ohjaajuus. Ohjausta voi toteuttaa pareittain tai tiiminä, ja näin ollen saada ohjauksesta yhteisöllisempää. Kun ohjaajia on enemmän kuin yksi,

asiat saavat eri näkökulmia ja painotuksia, kun jokainen voi tuoda oman osaamisensa ja vahvuutensa yhteisön käyttöön. Vehviläisen sanoja lainaten kenelläkään ei ole yksinoikeutta totuuteen. Asiat eivät näin henkilöidy yhteen ainoaan toimijaan ja myös he saavat vertaistukea ja palautetta omassa tehtävässään. Kahden tai useamman ohjaajan käyttöä puolustaa myös se, että yhden vetäessä keskustelua toiselle tai muille jää aikaa havainnoida ryhmää. Ryhmän käyttäytymiselle ja mielialojen tulkin- nalle tulee näin ollen useita näkökulmia. (Vehviläinen 2004, 85–86.)

Vehviläisen näkemyksiin nojaten ehdotan, että vastuuopettajasta, opinto-ohjaajasta ja tutoreista muodostetaan niin sanottu moniammatillinen tiimi, jonka toimintaa päivittäisellä tasolla koordinoi vastuuopettaja. Hän varmistaa, että tieto kulkee kaikille tiimin jäsenille. Jokaisella tiimin toimijalla on oma roolinsa oppilaan opintojen edistämisessä (kuvio 6). He myös toimivat tiiviisti yhdessä uuden ryhmän aloittaessa opinnot.

Kuvio 6. Moniammatillinen tiimi oppijan tukena

Ammatillisen tiimin tarkoitus on käydä vuoropuhelua tavoitteenaan opiskelijoiden op- pimisen edistäminen. Vastuuopettajan rooli tässä tiimissä on ohjata ja tukea oppilaan

ammattillista kehittymistä opintojen aikana. Hänen tehtävänsä liittyvät päivittäisellä tasolla suurelta osin opiskelijaryhmän arjen organisointiin. Hän tiedottaa aikatauluista ja lukujärjestyksiin liittyvistä muutoksista. Tähän liittyy myös tutorin tehtävien ohjaaminen koulutusten aikana.

Opinto-ohjaajan työ painottuu oppimisen ja opiskelun ohjaukseen. Tavoitteena on tukea opiskelua niin, että oppilas saa suoritettua ne kohtuullisessa ajassa. Vastuuopettajan tavoin opinto-ohjaaja tukee oppimista ja avustaa esimerkiksi työssäoppimispaikan hakemisessa. Hänellä on ohjattavanaan suuri määrä opiskelijoita, koska TAKK:ssa työ on organisoitu niin, että kummallakin kampuksella on yksi opinto-ohjaaja.

Tutor tukee tässä tiimissä opintojen edistymistä oman roolinsa puitteissa. Hän ohjaa ja opastaa sekä jakaa omia kokemuksiaan, tietojaan ja tuntemuksiaan. Hän ohjaa opiskelijoita oikean tiedon ja henkilön luo. Hän on tässä tiimissä myös opiskelijoiden ääni oppilaitoksen suuntaan, hän välittää opiskelijoiden tuntemuksia ja tarpeita vastuuopettajalle ja opinto-ohjaajalle.

Moniammatillisen tiimin rakentaminen on perusteltua myös sivulla 16 kuviossa 2 esitellyn opintojen ohjauksen tarpeen näkökulmasta. Oppimisprosessin alussa korostuu psykososiaalinen ohjaus, toisin sanoen opintojen ja oppilaitoksen käytäntöihin perehtyminen ja opiskeluryhmään integroituminen. Tutor tuo vertaisena omat kokemuksensa ja neuvonsa uusille opiskelijoille, jotta oppimisprosessi lähtee hyvin alkuun. Samassa suhteessa, kun tutorin antaman psykososiaalisen ohjauksen tarve vähenee, opettajan ammatilliseen kasvuun ohjaaminen vahvistuu. Oppimisprosessin tietojen ja taitojen tukeminen, lähinnä opinto-ohjaajan tuki, jatkuu koko opintojen ajan. Näiden kolmen toimijan yhteistyö on mielestäni ratkaisevaa opiskelijoiden oppimisprosessin edistämiseksi.

6.4 Tutorin tehtävät

Tutorit ovat mahdollisuuksien mukaan uuden opiskelijaryhmän mukana koko ensimmäisen viikon. Jos se ei käytännössä ole mahdollista, heidän tulee olla paikalla vähintään ensimmäisenä päivänä ja ensimmäisen viikon viimeisenä opiskelupäivänä. Ensimmäisenä päivänä tutorit kertovat omasta roolistaan ja vastailevat kysymyksiin. He myös kierrättävät opiskelijat koulun tiloissa ja esittelevät heille tärkeitä toimijat ja tilat, esimerkiksi vastuukouluttajan, opinto-ohjaajan ja -psykologin sekä opiskelijaterveydenhoitajan työpisteet, opintorin ja ruokalan sijainnit sekä muut oleelliset toimipisteet.

Tutorit voivat olla paikalla sekä yhtä aikaa että vuorotellen. Heidän tehtävänsä on opintojen edetessä edelleen ohjata ja opastaa oppilaitoksen ja opiskelun käytäntöihin liittyvissä asioissa ja vastailla opiskelijoiden kysymyksiin. Jatkossa tutortapaamisia järjestetään kerran kuukaudessa tai vastuukouluttajan harkinnan mukaan useamminkin, riippuen opiskelijoiden kurssiohjelmasta. Ennen työssäoppimisjakson alkua ja kun tutkintosuunnitelman tekeminen alkaa, tutorin on hyvä olla paikalla auttamassa ja opastamassa. Kaikki tutortapaamiset tulee olla etukäteen merkittyinä lukujärjestyksiin.

Tutorit osallistuvat TAKK:n markkinointi- ja messutapahtumiin, Tampereella järjestettäviin rekrytointitapahtumiin sekä TAKK:n avointen ovien päiviin. Tutorit voivat myös vierailla työpajoilla ja muilla nuorten koulutukseen ohjaavilla starttipajoilla Tampereella. He voivat lisäksi olla mukana oppilaitoksessa vierailevien ryhmien tutustumiskierroksilla tai –tapahtumissa kertomassa opiskelusta TAKK:ssa.

Kun uusia opiskelijoita valitaan kursseille, tutorit ovat mukana infotilaisuudessa tai haastattelupäivinä. Ajatuksena on se, että opiskelijoiksi hakeville järjestetään yhteinen infotilaisuus eri koulutusvaihtoehtoista ja opiskelusta ennen koulutukseen hakemista. Tilaisuuksien ajankohdat sovitetaan oppilasvalintojen ja kurssien alkamisajankohtien kanssa. Tutorit ovat mukana vastailemassa opintoihin liittyviin kysymyksiin. He voivat myös auttaa mahdollisten lomakkeiden täytössä. Jos opiskelijoiden haastattelut on sovitettu ajallisesti tiiviisti muutamalle päivälle, tutor on mukana

näissäkin päivissä, juttelemassa haastatteluun odottavien kanssa. Hänen roolinsa voisi olla myös haastattelijoiden silminä ja korvina toimiminen – jo tässä vaiheessa ammatillisen tiimin jäsenenä – ja hän voisi tehdä omia havaintoja hakijoista valintojen tueksi. Jos tällaista ei pystytä järjestämään, tutoreilta lähtee heidän tekemänsä tervehdys valintakirjeen mukana.

Tutorin tehtävä on myös tehdä havaintoja ryhmän ilmapiiristä ja ryhmässä puhuttavista yleisistä asioista sekä opintojen edistymisestä. Hän välittää havaintojaan ja oppilaiden viestejä vastuukouluttajalle, toimii ikään kuin opiskelijoiden äänenä.

6.5 Tutoreiden rekrytointi

Tutoreiden rekrytoinnin organisointi on tutorvastaavien tehtävä. He käyvät omalla kampuksellaan kaikkien uusien opiskelijaryhmien aloituspäivänä esittelemässä tutor-toimintaa eli tekevät tehtävää tutuksi ja herättävät mielenkiinnon tehtävää kohtaan. Lukukauden loppupuolella eli huhti-toukokuussa järjestetään haku syksyllä alkavalle tutorkaudelle ja marras-joulukuussa vuoden alussa alkavalle tutorkaudelle. Hakuilmoitus (liite 2) laitetaan Moodle-oppimisalustalle, ja jokainen vastuukouluttaja myös kyselee omilta oppilaitaan halukkuutta tehtävään.

Perusperiaatteena toiminnan alkuvaiheessa on, että kaikki halukkaat pääsevät mukaan, koska jokaiselle alkavalle ryhmälle olisi hyvä olla vähintään kaksi tutoria. Toiminnan vakiinnuttua, jos innokkaita alkaa ilmoittautua paljon, voidaan harkita haastatteluja ja valintaa määriteltävien rekrytointikriteerien perusteella.

Millainen sitten on hyvä tutor? Tutoriksi valitun tulee olla aidosti innostunut ja motivoitunut tehtävään ja sitoutua myös toiminnan kehittämiseen. Tutorin keskeistä osaamista ovat vuorovaikutustaidot ja joustavuus sekä erilaisuuden hyväksyminen. Hänen tulee kohdella kaikkia ryhmän opiskelijoita tasa-arvoisesti ja samalla kuitenkin huomioida jokaista ryhmän jäsentä yksilönä. Kyse on toisten ihmisten kunnioittamisesta ja välittämisestä. Tia Isokorven mukaan tutorin tehtävän lähtökohta on saada kaikki osapuolet näkyviksi ja kuulluiksi. Haaste on nuorelle tutorille, itsekkin ammatillisen

kasvunsa polulla olevalle melkoinen, sillä tehtävä edellyttää tietynasteista aikuisuutta. Kaikki tämä edellyttää vastuullisuutta ja omien tunteiden hallintaa. (Isokorpi 2006.)

Tutorin tulee sitoutua tehtävään yhdessä sovittavan ajan ja se kirjataan tutorsopimukseen, joka allekirjoitetaan perehdytyspäivänä (liite 4). Tutorin tulee ymmärtää salassapitovelvollisuutensa. Tämä lukee myös tutorsopimuksessa ja allekirjoittamalla sopimuksen hän sitoutuu siihen. Hänen tulee myös ymmärtää se, että hän edustaa TAKK:sta opiskelijoiden silmissä.

6.6 Tutoreiden perehdyttäminen

Tehtävään valituille järjestetään perehdytyspäivä (liite 3), jonka sisällöstä ja organisoinnista huolehtivat tutorvastaavat. Päiviä järjestetään yksi syyskauden alussa ja yksi kevätkauden alussa. Näin saadaan kerralla koolle isompi ryhmä, ja samalla edistetään eri koulutusalojen tutoreiden oppimista ja vuorovaikutusta. He muodostavat keskenään vertaisryhmän, joka voi olla tässä tehtävässä apuna ja tukena. Tutorvastaavat voivat tarvittaessa järjestää omien kampustensa tutoreiden kesken tapaamisia.

Rehtori tai kehitysjohtaja avaa perehdytyspäivän ja toivottaa tutorit tervetulleiksi tehtävään. Paikalla ovat mieluiten molemmat, mikäli heidän aikataulunsa sen sallivat. He kertovat TAKK:n tavoitteista ja toiminnasta, koska tutoreiden tulee täydentää omassa roolissaan TAKK:n tavoitteiden saavuttamista. Tutorit tulevat lisäksi olemaan mukana TAKK:n markkinointi- ja messutapahtumissa eli he täydentävät myös TAKK:n oppilaitoskuvaa. Rehtorin tai kehitysjohtajan tapaaminen korostaa mielestäni myös tehtävän merkitystä.

Suuri lähtö on yhtä tärkeä kuin ensimmäiset rivit kirjassa. Ne määräävät kaiken. (Jansson, Tove 2010)

Tutoreille on annettu ennakotehtävä, jossa he pohtivat tutorin tehtävää ja vastuita. Tehtävä puretaan yhdessä keskustellen perehdytyspäivän aikana. He myös suunnit-

televat yhdessä esittelykierroksen, jonka he tekevät opiskelijoiden kanssa koulutuksen aloituspäivänä. Tutoreiden kanssa myös keskustellaan heidän roolistaan ryhmähengen edistämisessä. Yhdessä pohditaan myös vuorovaikutustaitojen merkitystä tutorin tehtävässä.

Perehdytyspäivässä esittäytyvät opinto-ohjaajat, opintopsykologit ja terveydenhoitajat, jotka kertovat omista tehtävistään. Parasta olisi, jos tutorit pääsisivät käymään heidän työpisteissään, jotta he osaavat tarvittaessa neuvoa opiskelijat näihin paikkoihin. Vastuukouluttajat tai tutkintovastaavat perehdyttävät tutoreita tutkintojen suorittamiseen liittyviin asioihin.

Perehdytyspäivän aikana allekirjoitetaan tutorsopimus (liite 4) ja tutorit saavat tutorin oppaan ja t-paidan tai hupparin.

6.7 Tutoreiden palkitseminen ja tutortoiminnan kehittäminen

Tutortoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja haluun kehittää sekä toimintaa että omaa osaamista. Tutoreille annetaan erillinen todistus tutorina toimimisesta (liite 5). Heille kannattaa korostaa sitä, että tehtävä kartuttaa työelämässä tarvittavia taitoja ja tehtävän voi myös merkitä ansioluetteloon.

Tutorit kirjaavat tutorointiin ja mahdollisiin TAKK:n markkinointi- ja muihin tilaisuuksiin käytetyn ajan tutorpassiin. Sen avulla seurataan, kuka on ollut mukana tapaamisissa riittävän monta kertaa saadakseen todistuksen tutorina toimimisesta. Tämä määrä tulee määrittää. Passiin kirjataan myös omia ajatuksiaan ja ideoitaan tutoroinnin kehittämiseksi. Lisäksi passin kirjoitetaan pieni loppuarvio omasta tutortoiminnasta, mitä olen oppinut, mitä havaintoja tein ja missä voisin vielä kehittyä.

Palautetta tutortoiminnasta kerätään säännöllisesti sekä tutoreilta että opiskelijoilta. Lisäksi palautetta pyydetään ryhmän vastuukouluttajalta ja opinto-ohjaajalta. Palautteen keräämisestä huolehtivat tutorvastaavat, joka koostavat kaikki oman kampuksensa palautteet lukukauden lopussa. Kahdesti vuodessa järjestetään tutortoiminnan

palaute- ja suunnittelupäivät, joihin tutorit osallistuvat. Nämä päivät toimivat mielestäni myös tutoreiden palkitsemisena. He voivat olla mukana pohtimassa ja ideoimassa TAKK:n tutortoimintaa.

6.8 Miten tästä eteenpäin?

Tutortoiminnasta vastaavat tulee valita ja toiminnan käytäntöön viemisestä tulee tehdä suunnitelma mahdollisimman pian. Toimintaa tulee käydä esittelemässä henkilökunnalle kaikilla koulutusaloilla. Henkilökunnan sitoutuminen on tärkeää, jotta tutor-toiminta lähtee sujuvasti ja täysipainoisesti käyntiin. Tutorvastaavien tehtävä alkuvaiheessa on ohjata opettajia, johdon tehtävä on vastaavasti viestittää, että toiminnalla on sen täysi tuki. Myös toiminnan markkinointi opiskelijoiden keskuudessa tulee aloittaa heti, jotta uusi rekrytointi päästään aloittamaan toivon mukaan jo kevään 2016 aikana.

Toiminnan selkeyttämiseksi tutortoiminnalle tulee varata oma budjetti. Tutorvastaavien toimintaan käyttämä työaika ja alkuvaiheen toiminnan esittelyn mahdolliset materiaalit kohdennetaan tähän budjettiin. Siitä kustannetaan tutoreille jaettavan materiaalin ja heille tarjottavien lounaiden ja kahvien lisäksi tutortapaamisissa oppilaille mahdollisesti tarjottavat kahvit.

Viestintä ja yhteydenpito sekä oppilaitoksen ja tutoreiden että tutorin ja opiskelijoiden välillä on tärkeää. Ennen kaikkea tutoreiden tulee tietää opiskelijoita koskevista suunnitelmista ja käytännön toimista. Myös vastuupettajan ja opinto-ohjaajan tulee saada ajantasaista palautetta ja tietoa opiskelijoiden edistymisestä. Nykyiset tietokone- ja verkko-ovellukset ja verkkoympäristö tarjoavat monia eri vaihtoehtoja. Tutorit voivat pitää tutorblogia, heillä voi olla oma tutorpalsta oppilaitoksen nettisivuilla tai heidän kanssaan voidaan käydä pikaisia palautekeskusteluja verkkopalaverina. TAKK:ssa tieto- ja viestintätekniikkaa opiskelevat voivat olla mukana kehittämässä verkkoalustaa tutoreille.

Tutorpilottiohjelmassa mukana olleet tutorit toivoivat tutorin opasta. Sen valmistaminen tule aloittaa ja laatimisessa kannattaa hyödyntää tällä hetkellä tutorin tehtävässä toimivia. He ovat mukaan lähtiessään sitoutuneet tutormallin kehittämiseen ja heillä on varmasti halua ja intoa suunnitella opasta tutoreille. Myös palautekaavakkeiden laadinnassa heidän ajatuksensa voivat olla hyvänä lisänä. Lisäksi tulee laatia tutorpassi ja todistus tutorina toimimisesta sekä suunnitella tutorin t-paita tai huppari. Tämän opinnäytetyön liitteinä on hakuilmoitus (liite 2) ja perehdytyspäivän ohjelma (liite 3), jotka on laadittu tätä työtä varten. Ne pitää päivittää jatkossa käytettävään muotoon.

Tutortoiminnan laajetessa tutoreiden työssäoppimisjaksojen kokemuksia voisi käyttää hyväksi oppituntien kehittämisessä. Heiltä saisi työelämän aitoja tilanteita erilaisiin harjoituksiin. He osaisivat myös kertoa, minkälaisia asioita opetuksessa kannattaa opiskelijanäkökulmasta painottaa.

Mielestäni olisi hyvä alkaa selvittää, onko tutoreiden mahdollista liittää tutorina toimimista osaksi omaa tutkintoaan, sillä tutkintoihin sisältyy vuorovaikutukseen ja ongelmanratkaisuun liittyviä kokonaisuuksia ja tutorina toimiminen kehittää mielestäni oleellisesti niitä osaamisen alueita. Heille voisi juuri tuon aihealueen ympärille kehittää myös pienimuotoista jatko- ja täydennyskoulutusta.

7 POHDINTAA

Näen oppilaitoksen toiminnassa neljä näkökulmaa, joiden kautta tutortoiminnan tarpeellisuutta ja vaikuttavuutta voi tarkastella: asiakas, organisaatio eli oppilaitos, työelämä ja yhteiskunta. Asiakasnäkökulmaa edustavat mielestäni opiskelijat. He ovat loppujen lopuksi ne, jotka määrittelevät saamansa tuen ja opetuksen laadun. Opiskelija ei välttämättä ole syrjäytymisuhan alla ja silti hänellä saattaa olla vaikeuksia opiskelujensa kanssa. Hän on loppujen lopuksi melko yksin valintojensa edessä ja hänen oletetaan pystyvän itse ohjaamaan prosessia. Kouluttautumismahdollisuuksien ja

ylipäättään valinnanvapauden lisääntyminen saattavat aiheuttaa nuorissa hämmennyttä vaiheessa, jossa nuoret vielä etsivät itseään ja paikkaansa yhteiskunnassa.

Oppimisprosessissa ohjauksen tarve ei vähene opintojen edetessä, vaan se muuttaa muotoaan. Tutorin antama vertaistuki on opintojen alussa suurimmillaan ja se tarkoittaa nimenomaan psykososiaalista tukea eli opiskeluyhteisöön integroitumista ja käytännön asioiden perehdyttämistä. Tuen tarve siirtyy vähitellen ammatillisen kasvun puolelle eli enemmän vastuuopettajan antamaksi tueksi. Kun tähän opintojen alun ohjaukseen ja ryhmäytymiseen panostetaan, olen vakuuttunut, että se auttaa opiskelijaa pysymään opintojen parissa. Opiskelijalle välittyy se, että hänestä ja hänen menestymisestään välitetään ja se takaa hyvän alun opinnoille.

Useissa lähteissä, joihin tätä opinnäytetyötä tehdessäni tutustuin, puhuttiin nuorten tarpeesta saada yksilöllisiin elämäntilanteisiin tukea ja ohjausta. Vanhemmat, opettajat ja työkaverit eivät välttämättä osaa samaistua nuoren tilanteeseen. Oppilaitoksen puolella yksilöllinen ohjaus on toki tälläkin hetkellä mahdollista, mutta tiukkenevien resurssien ja opiskelijoiden kasvavan tarpeen myötä se muuttuu koko ajan haasteellisemmaksi. Rahoitukseen kohdistuvien leikkausten lisääntyessä satsaus tutortoimintaan mielestäni kannattaa. Rahallinen panos on suhteellisen pieni verrattuna niihin hyötyihin, mitä toiminnan vaikuttavuudella parhaimmassa tapauksessa saavutetaan. Tavoitteenahan on paitsi oppimisen edistäminen, myös opintojen keskeyttämisen vähentäminen ja tutkintojen valmistuminen.

Työtapoja uudistamalla opintojen edistämisen haasteisiin saattaisi tulla helpotusta. Viittaan Sanna Vehviläisen ajatukseen jaetusta ohjaajuudesta (2004, 85–86) ja omasta ehdotuksestani moniammatillisen tiimin koostamisesta sivulla 37. Ohjauksen tulee olla vastuuopettajan, opinto-ohjaajan ja tutorin yhteistoimintaa, jonka tavoitteena on ohjattavan oppimisen ja ammatillisen kasvun tukeminen hänen oppimisprosessissaan. Kokonaisvaltainen tuen tarjoaminen on myös osoitus siitä, että oppilaitos arvostaa opiskelijoitaan ja haluaa heidän onnistuvan. Ja kuten asiakaspalvelussa korostetaan, tyytyväinen asiakas kertoo kokemuksistaan eteenpäin. Tämän puskaradion merkitystä ei pidä vähätellä, tyytyväiset opiskelijat toimivat ilmaisina oppilaitoksen markkinoijina.

Organisaation näkökulmasta tutorit tulee nähdä myös organisaation kehittäjinä. Oppilaitoksissa tulee jatkuvasti miettiä uusia tapoja, kuinka opiskelijaa tuetaan ja opintojen edistyminen turvataan. Ottamalla tutorit mukaan tähän kehittämistyöhön oppilaitos saa uuden näkökulman henkilöstön ja opiskelijoiden palautteen rinnalle. He tuovat oppilaan äänen kuuluville ja osaavat mahdollisesti tehdä kehittämis ehdotuksia, kun ovat jonkun verran jo mukana organisaation toiminnassa.

Tutoreilla on aitiopaikka toimia oppilaitoksen ja opiskelijoiden sekä työelämän toimintojen rajapinnassa. Tutoreiden avulla voisi lähteä kehittämään alumnitoimintaa TAKK:lle. Alumni tulee latinankielisestä sanasta *alumnus*, joka tarkoittaa suojattia, kasvattia, oppilasta. Kielitoimiston sanakirja tarkentaa, että kyseessä on entinen oppilas, tutkinnon suorittanut, joka pitää yhteyttä oppilaitokseen ja muihin sieltä valmistuneisiin. Valmistumisen jälkeen opiskelijasta siis tulee alumni. (Kotimaisten kielten laitos 2015.)

Jo työelämään siirtyneiden opiskelijoiden osaamista voisi alumnitoiminnan kautta hyödyntää opiskelijoiden työelämään ja alan työtehtäviin siirtymisen tukena. Tutor-toiminnan laajetessa TAKK:lle muodostuu alumniverkosto, jonka kautta työelämätoimijoita saadaan laajemmin mukaan yhteistyöhön ja kehittämistoimintaan. Työelämän näkökulmasta he pääsisivät mukaan kehittämään opetuksen sisältöjä ja opintojen työelämävastaavuutta, joka varmasti innostaisi heitä myös ottamaan opiskelijoita työssäoppimaan yrityksiinsä. Tätä yhteistyötä voisi lähteä systemaattisesti kehittämään, koska se mielestäni auttaisi osaltaan myös opetuksen ajan tasalla pysymistä ja henkilökunnan osaamisen kehittämistä sekä ennen kaikkea syventäisi työelämäyhteistyötä. Yritysten on näin myös helpompi lähteä hankkimaan koulutuksia tutulta yhteistyökumppanilta. Tutoreista voisi vähitellen kehittyä mentoreita omille työpaikoilleen, he voisivat toimia työhön perehdyttäjinä ja myös uusien TAKK:n opiskelijoiden työssäoppimisen ohjaajina ja arvioijina. He tuntevat ja tietävät TAKK:n tavan toimia. Tähän TAKK voisi kehitellä myytäviä jatkokoulutuspaketteja.

Oppilaitoksen tulee mieltää itsensä yhtenä merkittävänä vaikuttajana ja sosiaalisen vahvistamisen toimijana. Yhteiskunnallisesti ollaan siis isojen asioiden äärellä. Luonnollisestikaan oppilaitos ei pysty vaikuttamaan kaikkiin syrjäytymiskehityksen tekijöihin, eikä se ole sen pääasiallinen tehtäväkään. Se voi kuitenkin olla mukana luomas-

sa mahdollisuuksia, joihin syrjäytymisuhan alla olevat nuoret pystyvät halutessaan tarttumaan. Keskeisenä näkisin sen, että opintojen keskeyttämistä pyritään ehkäisemään kaikin keinoin. Tomi Kiilakoski on kritisoinut sitä, että opinnot keskeyttäneet nuoret saavat apua vasta, kun opinnot ovat jo keskeytyneet. Hänen mukaansa pitäisi pohtia syitä keskeyttämisen takana ja keskeyttämisuhan edessä olevia opiskelijoita tulisi tukea jo koulutuksen aikana. (Kiilakoski 2015, 26.) Tämä on paitsi yhteiskunnalle taloudellisesti merkittävä asia, myös oppilaitoksen alati kapenevan rahoituksen kannalta tärkeää – oppilaitosten rahoitus kun on siirtymässä entistä enemmän tuloksellisuusperustaiseksi. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta muutetaan vähitellen niin, että rahoituksen määräytymisperusteeksi otetaan tuloksellisuus. Sitä mitataan muun muassa työllistymisellä, korkea-asteen jatko-opintoihin siirtymisen määrällä, opintojen keskeyttämisluvuilla ja koulutuksen läpäisyasteella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b.) Rahoituskäytäntöjen muuttuessa on entistä tärkeämpää keskittyä opiskelukäytäntöjen kehittämiseen, johon liittyy myös tutortoiminnan kehittäminen.

Uhkana tutkintojen määrään perustuvassa rahoitusmallissa on se, että oppilaitosten tavoite on saada opiskelijat koulutusputkesta läpi mahdollisimman nopeasti. Tämä saattaa ohjata nuoren liian helposti väärälle uralle ja parhaassa tapauksessa uuteen koulutukseen, mutta pahimmassa tapauksessa työttömäksi tai työelämän ulkopuoliseksi. Substanssiosaamisen lisäksi oppilaitoksen tulisi mielestäni myös tukea nuorta oman ammatin löytämisessä ja elämäntaitojen kehittymisessä. Näkisin kovin mielelläni kehityksen menevän siihen suuntaan, että keskiössä on ihminen eli tässä tapauksessa nuori, jonka eteen työtä tekevät tahot tekisivät tiivistä yhteistyötä siiloutumisen sijaan. Esimerkiksi työelämän ja oppilaitoksen kesken ja vaikkapa kolmannen sektorin tai työelämäpalvelujen toimijoiden avulla voisi jalostaa työpajatoimintaa niin, että mukana olisi entistä tiiviimmin kaikki mainitut tahot.

Tietoa etsiessäni törmäsin Paikko-hankkeeseen ja ilokseni huomasin, että hanke on ajatukseltaan samansuuntainen omien toiveideni kanssa. Paikko-hanke oli Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke vuosina 2012-2013. Hanke toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän seudulla toimivien työvalmennuspalveluja tuottavien organisaatioiden kanssa. Suuri osa hankkeen toiminnasta keskittyi työpajojen ja oppilaitosten yhteistyön tiivistämiseen. Hankkeen tuotoksena syntyneessä käsikirjassa todetaan, että nykyisellään ammatillisissa opinnoissa oppimisen tavat ja tahti määräytynyt ryhmän

mukaan. Se ei välttämättä sovellu kaikille opiskelijoille ja varsinkin, jos sekä opiskelua että elämäntaidoissa on puutteita. Hyvin herkästi opinnot jäävät kesken. Yksi mahdollisuus tulisi olla, että osan opinnoista voisi suorittaa työpajassa. (Uusitalo, Karjalainen & Lähde 2013.)

Paikko-hankkeesta saatua mallia voisi kehittää eteenpäin. Työpaja voisi toimia myös suunnannäyttäjänä. Koulutusten alussa opintoihin ja opiskeltavaan alaan olisi orientoitumis- ja tutustumisjakso. Jaksolla pohjustettavat ja opiskeltavat aiheet olisivat kaikilla aloilla tarvittavia tietoja ja taitoja, esimerkiksi työelämäosaamista ja asiakaspalvelua. Alustuksen jälkeen opiskelijoilla olisi mahdollisuus tutustua työpajoilla vaikkapa kolmeen valitsemaansa ammattiin. Tutoreita voisi tässä käyttää omien työtehtäviensä esittelijöinä ja valintaan ohjaajina. Työpajojen jälkeen opiskelijat vasta lopullisesti päättäisivät, mille alalle opinnoissaan suuntautuisivat. Tämä pidentäisi opintojen alkuun käytettävää aikaa, mutta varmasti tehostaisi opiskelua ja lyhentäisi opiskeluaikaa opintojen loppupuolelta. Tiedän ajatukseni olevan pitkän ajan haave, joka ei välttämättä koskaan toteudu, koska toimintaan liittyy niin paljon lakeja ja rahoitusmuotoja, jotka ensin olisi muutettava. Mutta mielestäni ajatus on nuorisolain (2006/72) hengen mukainen. Laissa sanotaan, että nuorten arki- ja työelämävalmiuksien parantamiseen tähtäävällä toiminnalla pyritään nuorisotyöttömyyden vähentämiseen. Yksi merkittävä keino nuorten työllisyystilanteen parantamisessa on ammatillinen koulutus ja opintojen etenemisessä

Nuorten aikuisten osaamisohjelma alkaa olla lopullaan, mutta aikuisopintojen pariin on tulossa edelleen nuoria opiskelijoita, joilla ei ole peruskoulun jälkeen tutkintoa tai työkokemusta. Näin ollen oppilaitosten rooliin tulee jatkossa tahtomattakin kuulumaan henkisen kasvun tukemista ja elämäntaitojen opettamista. Nuoren opiskelijan käsitys oppimisesta ja aikuisopiskelusta sekä työelämästä saattaa olla hyvin pinnallinen ja epärealistinen. Opiskelun vaatimukset ja tehtävien määrä yllättävät monet. Etäopiskelupäivät käsitetään vapaapäiviksi. Koulu on välttämätön paha ja vanhat negatiiviset koulunkäynnin kokemukset ohjaavat käyttäytymistä. Työssä kiinnostaa ensisijaisesti palkka, uralla eteneminen ja mahdollisuus maineeseen. Nuorten arvomaailmaan vaikuttaminen tapahtuu sitoutumisen kautta ja oppilaitoksen tulee pystyä tarjoamaan siihen tukea. Nykyajan yksilöllisyyteen kannustava kulttuuri kaventaa nuoren sosiaalista verkostoa, ja nuorella ei enää ole välttämättä läheisiä ihmisiä, joiden

kanssa pohtia muun muassa ammatinvalintaa. (Martela & Järvillehto 2012, 37–38.) Tutoreiden antama vertaistuki on mielestäni tässäkin avainasemassa.

8 SUMMA SUMMARUM

Tätä opinnäytetyötä on ollut erityisen mukava tehdä, koska aihe on ollut minulle itselle mieluinen ja tärkeä. Alussa oli jopa vaikeuksia rajata työtä, olisin innoissani halunnut sisällyttää siihen myös tutoroppaan tekemisen sekä viestintä- ja jalkauttamissuunnitelman laatimisen. Ne eivät tässä aikataulussa olisi kuitenkaan onnistuneet.

Omat positiiviset kokemukseni tutoreiden hyödyntämisestä aikuisten opiskelussa olivat innoittajanani ja vankkana lähtökohtana työssäni. Tämän opinnäytetyön parissa oli sen vuoksi erittäin mukava työskennellä. Sain vahvistusta aikaisemmille kokemuksilleni, tukea omille käsityksilleni ja ajatuksilleni, kun tutustuin alan kirjallisuuteen ja tutortoiminnan malleihin. Käytännön toiminnalle löytyi teoriasta selitykset ja huomasin, että me olemme tehneet oikeita asioita ja kehittäneet Turva- ja palvelukoulutuksen tutortoimintaa oikeaan suuntaan, vaikka emme olleet perehtyneet niin laajasti käytäntöä tukevaan teoriaan ja tutkimuksiin. Lisäksi sain syvennettyä näkökulmaa koulutuksesta sosiaalisen vahvistamisen keinona, aiheesta joka kiinnostaa ja on temmannut minut mukaansa. Opinnäytetyön tekeminen on siis kaiken kaikkiaan ollut erittäin antoisaa.

Kun nyt katson taustapeiliin, muutaman asian tekisin toisin. Tutorpilottiohjelman suunnitelmaan panostaisin enemmän aikaa. Pilottiohjelma lähti vauhdilla käyntiin elokuussa 2015. Nao-ohjaaja Jarkko Valkeajärven kanssa laitoimme pikaisesti ajatuksia paperille ja minä lähdin työstämään pilotoinnin suunnitelmaa. Tavallaan hypäsin liikkuvaan junaan, sillä tutorit piti saada rekrytoitua, kun koulutusten alku läheni hurjaa vauhtia. Tein suunnitelmaa samalla, kun pilotointi oli ikään kuin jo alkanut. Etenin suunnitelman tekemisessä vaihteittain, tavallaan asetin osatavoitteita ja sitten testasin asioita pienissä erissä. Vaikka tämä malli oli tässä tapauksessa toimiva, olisin itse kaivannut ensin laajempaa kokonaisuutta, josta olisi ollut helpompi lähteä

pienempiin osiin. Hahmotan asiat tässä järjestyksessä. Heikkinen, Rovio ja Syrjälä sanovat kirjassaan Toiminnasta tietoon (2007, 99), että jos tutkija lähtee liikkeelle ilman suunnitelmaa, hänen toiminnassaan painottuvat hänen omat käsityksensä ja näkemyksensä, eikä tutkimuksen lopputulos välttämättä ole objektiivinen tulkinta tutkittavasta aiheesta. Suunnitelman kokonaiskuvan puuttuminen ei kuitenkaan mielestäni johtanut liian kapeaan tulkintaan, koska tutustuin niin kattavasti tutortoimintaan monelta kantilta. Pienissä osissa eteneminen aiheutti oikeastaan vain minulle kompastuksia ja ajatusten hidastumista. Vai onko tulkintani siitä sittenkin subjektiivinen ...

Benchmark-kyselyssä käytin avoimia kysymyksiä. Jos vastauksia olisi tullut vähänkin enemmän kuin nyt sain, niiden kokoaminen ja analysointi olisi ollut hyvin hidasta. Halusin kuitenkin saada vapaamuotoisia vastauksia, joissa oppilaitosten edustajat voivat tarkemmin selittää erilaisia käytäntöjään. Jatkossa, tästä oppineena, tekisin kyselyn, jossa on monivalintakysymyksiä ja joihin on lisäksi mahdollisuus tarkentaa ja lisätä omia kommentteja. Niiden koostaminen olisi selkeämpää ja nopeampaa ja toisaalta ne helpottaisivat kyselyyn vastaamista. Tosin tässä kyselyssä se ei olisi mielestäni merkittävästi nostanut vastausprosenttia, koska aikuisoppilaitoksissa ei ole kovin laajalti tutorjärjestelmä käytössä.

Käytännön tutorpilotissa kyselin palautetta sekä opiskelijoilta että tutoreilta. Opiskelijoilta keräsin kirjallisen ja vapaamuotoisen palautteen ja tutoreilta suullisen. Tähän olisi näin jälkikäteen ajateltuna voinut laatia strukturoidun kaavakkeen. Palaute olisi ollut yhteismitallista ja helpommin keskenään verrattavaa. Tässä tutkimuksessa palautteen purkamista helpotti se, että tutoreita oli vain kuusi ja opiskelijoita – joiden vastaukset olivat hyvin yksimielisiä – kuitenkin vain 30.

Tässä opinnäytetyössä minua eniten harmittaa se, että en pysty keräämään kokemuksia ja palautetta koko koulutuksen ajalta. Se ei ajallisesti olisi ollut mitenkään edes mahdollista. Nyt sain ainoastaan ajatuksia tutormallin pohjaksi, mutta en pystynyt arvioimaan sen vaikuttavuutta eli Kolbin oppimiskehän viimeinen lenkki reflektoinnista kehittämiseen jää toteutumatta. Toivottavasti joku toinen jatkaa kehittämissi työtä tämän jälkeen. Suunnitelman jalkauttamisesta ei ole vielä keskusteltu TAKK:n kanssa. Heidän tahtotilansa on kuitenkin se, että tutortoiminta tulee vakiinnuttaa osaksi TAKK:n käytäntöjä. Olen saanut Nao-verkostoon kuuluvilta oppilaitoksilta

viestiä, että he olisivat kiinnostuneita kuulemaan sekä kyselyn tuloksista että varsinaisesta tutormallista aikuiskoulutusoppilaitokselle. Innostus tutortoiminnasta on siis ilmeinen myös muualla.

Mitä enemmän tutustuin vertaistutoroinnista julkaistuun kirjallisuuteen ja tutkimuksiin, sitä vakuuttuneemmaksi tulin tutortoiminnan tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä. Sen lisäksi tutortoiminta on osoitus siitä, että oppilaitos arvostaa opiskelijoitaan ja haluaa heidän menestyvän opinnoissa. Vaikka Nuorten aikuisten osaamisohjelman koulutukset kohta loppuvat, nuoria opiskelijoita tulee aina olemaan. Tutortoimintaan panostaminen ei siis mene hukkaan.

Olen oppinut tätä työtä tehdessäni paljon, eniten ehkä minulle vielä hieman vieraan oppilaitosmaailman arjesta ja haasteita. Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksessa on monta auttavaista henkilöä, joita olen kysymyksilläni ja pyynnöilläni syksyn aikana vaivannut. Jarkko Valkeajärven innostus tutortoiminnan suunnittelemiseen on kannustanut minua työn tekemisessä, ja erityisesti haluan kiittää niitä kahta TAKK:n opettajaa, jotka ennakkoluulottomasti lähtivät kokeilemaan omien ryhmiensä kanssa tutormallia. Ilman heidän myönteistä suhtautumistaan en olisi pystynyt käytännössä hankkimaan tietoa suunnitelman pohjaksi. Tutoreiden innostus ja kehittämisenhalu olivat merkittäviä tekijöitä lopputuloksen kannalta.

Myös Nao-oppilaitosverkoston kiinnostus tutormallia kohtaan oli potku kehittää sellainen malli, josta toisillekin toivottavasti on hyötyä. Näistä kontakteista kiitos kuuluu Opetushallituksen projektisuunnittelija Erno Hyvöselle, jolta sain kaikkien oppilaitosten yhteystiedot.

Humakista opinnäytetyöni ohjaajaa kiitän pitkämielisyydestä välillä turhankin pikkutarkkojen kysymysten kanssa. Ja vertaisarvioijalleni kuuluu iso kiitos rehellisestä palautteesta. Hän on omalla tuellaan ja kannustuksellaan vahvistanut opinnäytetyöni keskeistä teemaa, vertaistuen merkitystä opintojen edistymisessä.

Ohjauksen ilo, arvokkuus ja palkitsevuus kumpuavat aina samasta lähteestä: kunnioittavasta, yhteistyöhön perustuvasta suhteesta ohjattavan kanssa, ja etuoikeudesta saada olla mukana, kun toinen ihminen käy läpi

vaativaa ja palkitsevaa oppimis- tai työskentelyprosessia ja tulee sen myötä hieman enemmän toimijaksi, osalliseksi – omaksi itsekseen. (Vehviläinen 2014, 6).

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Aho, Simo & Mäkiäho, Ari 2015. Koulutus kannattaa! Toisen asteen koulutuksen läpisseiden ja keskeyttäneiden myöhemmän työmarkkinamenestyksen vertailu - vuonna 2001 opinnot aloittaneiden 10 vuoden seurantaan perustuva tutkimus. Helsinki: Grano Oy. Viitattu 30.11.2015. http://www.lapaisy.fi/wp-content/uploads/2015/10/167338_koulutus_kannattaa.pdf
- Hakala, Sara 2013. Opiskelijakunta Humakon vertaistutorin käsikirja. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 3.12.2015. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58494/Hakala_Sara.pdf?sequence=1
- Heikkinen, Hannu L. T. & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Helander, Jaakko & Seinä, Seppo (toim.) 2002. Citius. Altius. Fortius. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Hiltunen, Inka (toim.) & Sipilä, Maria & Saari, Päivi 2014. Opiskelijatuutorin opas. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.12.2015. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/74558/LapinAMK_opiskelijan_tuutoripas_suomi_2014.pdf?sequence=1
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013. Opinnäytetyön opas.
- Hyvönen, Erno 2015. Nao-tilannekatsaus. Luento Nao-seminaarissa Tampereella 3.6.2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Hyvönen, Ulla & Valtonen, Mikko 2014. Nuorisotakuu - ehjä kokonaisuus vai kasa toimenpiteitä? Teoksessa Anu Gretschel, Kari Paakkunainen, Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim.) 2014. Nuorisotakuun arki ja politiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 37–39.
- Hämäläinen, Juha 2007. Sosiaalipedagoginen näkökulma nuorten opetuksen kehittämisen mahdollisuutena. Teoksessa Pirjo Koivula (toim.) 2007. Selviytymisen polkuja. Opetusjärjestelyt oppilaan tukena. Helsinki: Opetushallitus, 51-60.
- Härkönen, Pekka 2003. Opiskelijatuutorin käsikirja. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Isokorpi, Tia 2006. Vuorovaikutustaidot. Teoksessa Auli Pekkala & Birgitta Varjonen (toim.) Tuutorointi on taitolaji. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 65–71.
- Jansson, Tove 2010. Muumipappa ja meri. 24. painos. Helsinki: WSOY.
- Juutilainen, Päivi-Katriina & Pasanen, Heikki & Alanko-Turunen, Merja (toim.) 2014. Arvokas ohjaus. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.
- Kaartinen-Koutaniemi, Minna 2002. Suositukset menetelmän soveltamista varten. Teoksessa Kauko Hämäläinen & Minna Kaartinen-Koutaniemi (toim.) 2002.

- Benchmarking korkeakoulujen kehittämisvälineenä. Viitattu 22.10.2015.
<http://www oulu.fi/w5w/benchmarking/>
- Kallinen, Reima & Kerbs, Heidi & Nurmi, Jari 2006. Laadukas vertaisohjaus. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Karjalainen, Asko 2002. Mitä benchmarking-arviointi on? Teoksessa Kauko Hämäläinen & Minna Kaartinen-Koutaniemi (toim.) 2002. Benchmarking korkeakoulujen kehittämisvälineenä. Viitattu 22.10.2015. <http://www oulu.fi/w5w/benchmarking/>
- Kiilakoski, Tomi 2014. Kahdenlaisia ja kolmenlaisia ihmisiä. Nuorisotakuu - ehjä kokonaisuus vai kasa toimenpiteitä? Teoksessa Anu Gretscher, Kari Paakkunainen, Anne-Mari Souto & Leena Suurpää (toim.) 2014. Nuorisotakuun arki ja politiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 24–27.
- Kotimaisten kielten keskus 2015. Kielitoimiston sanakirja. Viitattu 3.12.2015.
<http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?ListWord=tuutori&SearchWord=tuutori&dic=1&page=results&UI=fi80&Opt=1>
- Martela, Frank & Järvillehto, Lauri 2012. Ammattiosaajan hyvä elämä. Ajatuksia ja työkaluja ammattiin opiskelevien elämänlaadun edistämiseksi. Helsinki: Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.
- Myrskylä, Pekka 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Nuorisolaki 2006. Viitattu 30.10.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Nuorisotakuu.fi 2015. Viitattu 25.10.2015.
http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/tietoa_takuusta
- Opetushallitus 2012. Näyttötutkinto-opas näyttötutkinnon järjestäjien ja tutkintotoimikuntien käyttöön. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Opetushallitus 2015a. Viitattu 1.12.2015.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot
- Opetushallitus 2015b. Opintopolku. Viitattu 23.10.2015.
<https://opintopolku.fi/wp/aikuiskoulutus/mietitko-aikuiskoulutusta/>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015a. Viitattu 23.10.2015.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaamisohjelma/index.html>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b. Viitattu 4.1.2015.
<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/08/okmbudjettiehdotus2014.html?lang=fi>
- Otala, Leenamajja 2002. Oppimisen etu – kilpailukykyä muutoksessa. Helsinki: WSOY.
- Pekkala, Auli 2006. Ohjaaja, valmentaja, konsultti, tutkiva tuutori vai sisäinen yrittäjä? Teoksessa Auli Pekkala & Birgitta Varjonen (toim.) 2006. Tuutorointi on taitolaji. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 7-10.

- Saulio, Minna 2007. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet oppijan tukena. Teoksessa Pirjo Koivula (toim.) 2007. Selviytymisen polkuja. Opetusjärjestelyt opilaan tukena. Helsinki: Opetushallitus, 11-31.
- Skaniakos, Terhi & Penttinen, Leena & Lairio, Marjatta 2012. Vertaistutorit ryhmäohjaajina korkeakouluissa. Teoksessa Päivi Atjonen (toim.) Oppiminen ajassa – kasvatustulevaisuuteen. Joensuun vuoden 2011 kasvatustieteen päivien parhaat esitelmät artikkeleina. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura ry., 83–97.
- Skaniakos, Terhi & Penttinen, Leena & Lairio, Marjatta 2011. Vertaistutorointi yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Teoksessa Leena Penttinen, Elina Plihtari, Terhi Skaniakos & Leena Valkonen (toim.) Vertaisuus voimavarana ohjauksessa. Jyväskylän yliopisto, 17–28.
- Souto, Anna-Mari 2013. Vähän koulutetut kohderyhmänä. Luentomateriaali 3.–4.9.2013 Innostu oppimaan -kutsuseminaarissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 2.12.2015.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tapahtumakalenteri/2013/09/EIO/AnneMari_Souto.pdf
- Tampereen Aikuiskoulutuskeskus Vuosikertomus 2014. Viitattu 28.10.2015.
http://issuu.com/tampereenaikuiskoulutuskeskus/docs/takk_vuosikertomus_2014/1
- Tampereen Aikuiskoulutussäätiö 2012. Ammattitaidolla 1962-2012. Tampere: Tampereen aikuiskoulutussäätiö.
- Tilastokeskus 2015a. Viitattu 30.10.2015.
http://www.stat.fi/til/khak/2012/khak_2012_2014-01-23_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus 2015b. Viitattu 30.11.2015.
http://www.stat.fi/til/opku/2013/opku_2013_2015-03-19_tau_002_fi.html
- Tilastokeskus 2015c. Viitattu 30.11.2015.
http://www.stat.fi/til/kkesk/2012/kkesk_2012_2014-03-20_tie_001_fi.html
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2015. Viitattu 24.10.2015.
<http://www.tem.fi/index.phtml?s=4659>
- Uusitalo, Susanna & Karjalainen, Kati & Lähde, Sanna 2013. Paikko. Käsikirja oppimisympäristöjen tunnistamisesta osaamistodistukseen. Jyväskylä: Keski-Suomen Ely-keskus. Viitattu 1.12.2015. fi-
[le:///C:/Users/Sanna/Downloads/Paikko_ksikirja_11%202%202014.pdf](file:///C:/Users/Sanna/Downloads/Paikko_ksikirja_11%202%202014.pdf)
- Vehviläinen, Sanna 2014. Ohjaustyön opas. Helsinki: Gaudeamus.

LIITEET

LIITE 1

Hei!

Opiskelen Humanistisessa Ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi. Opintoihin kuuluu opinnäytetyö, jonka teen Tampereen Aikuiskoulutuskeskukseen (TAKK). Opinnäytetyöni ohjaajana toimii kehitysjohtaja Satu Neuvonen.

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda vertaistutoroinnin malli TAKK:een. Aihe nousi esiin NAO-opiskelijoiden opintoihin liittyvissä sisäisissä palaverissa, kun haluttiin löytää uusia tapoja tukea opintojen edistymistä. Vaikka NAO-koulutukset ovat jo loppusuoralla, nuoria opiskelijoita tulee koulutuksiin jatkossakin. Vertaistuesta hyötyvät varmasti myös ne, joilla edellisistä opinnoista on jo vierähtänyt aikaa.

TAKK:n vertaistutormallia varten kartoitan eri oppilaitosten käytäntöjä ja toimintatapoja. Tästä syystä Sinä olet saanut tämän kyselyn. Jos et itse osaa vastata kysymyksiin, voit lähettää kyselyn edelleen henkilölle, joka tuntee oppilaitoksenne tutorikäytännöt. Tämän kyselyn lisäksi olemme TAKK:ssa hahmotelleet pilottimallin, joka pyörähti juuri käyntiin. Lopullinen TAKK:n tarpeeseen soveltuva vertaistutoroinnin malli syntyy siis teidän vastausten ja tutorpilotoinnin yhteistuloksena.

Käsittelen vastaukset nimettöminä. Myöskään oppilaitokset eivät käy ilmi tuloksista, jos en saa siihen Sinun lupaasi. Voit kirjata vastaukset liitteenä olevaan kysymyslomakkeeseen ja palauttaa sen minulle tai numeroida vastauksesi kysymyksittäin suoraan sähköpostiviestiin. Jos oppilaitoksessasi ei ole vertaistutoreita, mielelläni kuulin myös sen.

Toivon, että löydät kiireiltäsi aikaa vastata ja auttaa minua opinnäytetyössäni. Palauta vastauksesi mieluiten kahden viikon kuluessa, **viimeistään 30.9**. Kiitos jo etukäteen!

Terveisin Sanna Winberg
puh. xxx-xxxxxxx
email sanna.winberg@takk.fi

VERTAISTUTOROINNIN MALLI

Oppilaitos _____

Saako oppilaitoksen mainita opinnäytetyön lopullisessa raportissa?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

TUTORTOIMINNAN ORGANISOINTI

1. Kuka oppilaitoksessanne vastaa tutortoiminnasta ja koordinoi sitä?
2. Kuinka usein tutorit ovat paikalla uusien ryhmien kanssa?
Kuka organisoii nämä tapaamiset?

TUTOREIDEN TEHTÄVÄT

3. Mitä tehtäviä tuoreille on määritelty?
4. Kuinka paljon näiden tehtävien hoitamiseen on varattu aikaa?
5. Miten tutoreita motivoidaan tehtävään? (todistus, opinto/osaamispisteet, tms.)

TUTOREIDEN REKRYTOINTI

6. Kuinka tutorit rekrytoidaan ja kuka vastaa rekrytoinnista?
7. Kuinka usein rekrytointeja järjestetään?
8. Kuinka monta tutoria yhdelle ryhmälle valitaan?

TUTOREIDEN KOULUTUS

9. Minkälainen koulutus tai perehdytys tutoreille annetaan?
Kuka organisoii koulutuksen?

YHTEYDENPITO TUTOREIDEN JA OPPILAIDEN VÄLILLÄ

10. Kuinka tutorit pitävät yhteyttä opiskelijoihin koulupäivien ulkopuolella?
11. Järjestävätkö tutorit oppilaille illanviettoja tai muuta vapaa-ajan toimintaa?

YHTEISTYÖ OPPILAITOKSEN SISÄLLÄ

12. Kuinka usein tutoreiden kanssa järjestetään tapaamisia?
Yksittäisten ryhmien tutorit
Koulutusalaakohtaiset tutorit
Kaikki rekrytoidut tutorit
13. Mitkä ammattiryhmät ovat mukana näissä tapaamisissa? (vastuukouluttaja, opinto-ohjaaja, opintopsykologi, ym.)
14. Kenen vastuulla on edellä mainittujen tapaamisten järjestäminen?

TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

15. Kuinka usein ja millä tavalla tutoreilta kerätään palautetta ja kehittämisajatuksia toiminnasta?
16. Kuka vastaa tutortoiminnan kehittämisestä?

TERVEISIÄ TAMPEREEN AIKUISKOULUTUSKESKUKSEEN TAI SANNALLE

KIITOS VASTAUKSISTA!

LIITE 2

HALUATKO TUTORIKSI UUSILLE OPISKELIJOILLE?

HALUATKO OLLA MUKANA KEHITTÄMÄSSÄ TUTORJÄRJESTELMÄÄ TAKK:IIN?

Tutor on tärkeänä tukena uusille opiskelijoille varsinkin opintojen alkuvaiheessa. Tutor on ryhmän mukana ensimmäisenä päivänä vastuukouluttajan kanssa ja hänen tehtävänä on mm. tutustuttaa uudet opiskelijat koulun tiloihin ja käytäntöihin, auttaa ja tukea uusia opiskelijoita opintojen alkuvaiheessa kertomalla omia kokemuksiaan ja vinkkejään koulutusohjelman haasteista ja opintojen etenemisestä. Ensimmäisen viikon jälkeen tutor tapaa ryhmää säännöllisesti muutaman kerran kuukaudessa.

Tutorin tehtävä on TAKK:ssa uusi, joten sinä olet mukana tuomassa arvokkaita ideoita ja ajatuksia opiskelijan näkökulmasta, ja näin ollen merkittävästi kehittämässä sekä tutorin toimenkuvaa että koko oppilaitoksen toimintaa. Ennen tehtävän alkamista järjestämme perehdytyksen, jolloin yhdessä mietimme tulevaa tehtävää ja pohdimme, miten voimme tutoreina olla uusille opiskelijoille apuna ja tukena.

Laita vapaamuotoinen hakemus 30.8. mennessä osoitteella sanna.winberg@takk.fi Valituille ilmoitamme mahdollisimman pian ja koulutus tehtävään järjestetään syyskuun alkupuolella, päivämäärä vahvistuu myöhemmin.

Lähde rohkeasti mukaan - tapaat uusia ihmisiä, opit uutta ja kasvatat omaa osaamistasi! Saat todistuksen osallistumisestasi.

Lisätietoja tehtävästä antavat

Sanna Winberg, puh. xxx-xxxxxxx ja Jarkko Valkeajärvi, puh. xxx-xxxxxxx.

LIITE 3

TUTOREIDEN PEREHDYTYSPÄIVÄ

Tervetuloa!

rehtori Teppo Tapani/
kehitysjohtaja Satu Neuvonen

Tutoreiden esittäytyminen ja odotukset tehtävästä

Tutorin tehtävä

- ennakkotehtävän purku keskustellen
- tutorin tehtävät sekä vastuut ja velvollisuudet
- tutorsopimuksen allekirjoitus

Tutorin yhteistyökumppanit TAKKissa

- vastuukouluttaja, opinto-ohjaaja, opintopsykologi ja terveydenhoitaja
(mahdollisuuksien mukaan) kertovat omasta roolistaan opintojen aikana

Tutkintoasiaa

vastuukouluttaja

Ryhmäytymisen salat ja tutorin työkalupakki

Sanna Winberg

Vuorovaikutusosaaminen tutorin tehtävässä

Jarkko Valkeajärvi

Koulun esittelykierroksen suunnittelua

- tutorit suunnittelevat yhdessä orientointipäivän koulun esittelykierroksen

Yhteenveto

- mitä opimme, mitä pitää vielä selvittää, mikä tuntuu haastavimmalta ...

KIITOS!

LIITE 4

Tampereen Aikuiskoulutuskeskus

SOPIMUS TUTORINA TOIMIMISESTA

Sopijaosapuolet ovat allekirjoittanut tutor ja Tampereen Aikuiskoulutuskeskus. Tätä sopimusta on tehty kaksi yhdenmukaista kappaletta, yksi kummallekin sopijaosapuolelle.

Sopimus on voimassa yhteisesti sovitun ajan, joka riippuu kunkin ryhmän opintojen kestosta. Tampereen aikuiskoulutuskeskus voi irtisanoa sopimuksen kesken sopimuskauden, mikäli tutor ei toimi tässä sopimuksessa määriteltujen tehtävien ja velvollisuuksien mukaisesti. Myös tutor voi irtisanoa sopimuksen ennen sen päättymistä.

Tutorin tehtävä

- Tutorin avulla opiskelijat sopeutuvat uuteen toimintaympäristöön, koulutusyksikköön, sen käytäntöihin ja opiskelutapoihin.
- Tutor auttaa uusia opiskelijoita opintojen alkuun liittyvissä kysymyksissä ja mahdollisissa haasteissa.
- Tutor toimii tehtävässään vastuukouluttajan ja ryhmän yhteyshenkilönä.
- Tutor on mukana kehittämässä järjestelmää antamalla palautetta toiminnasta.

Tutorin velvollisuudet

1. Tutor osallistuu toimintaan TAKK:n toiminta-ajatuksen ja tavoitteiden mukaisesti.
2. Tutorilla on luottamuksellisten asioiden salassapitovelvollisuus.
3. Tutor tuo vastuukouluttajalle viestiä ryhmän etenemisestä ja mahdollisista ongelmista.
4. Tutor antaa palautetta toiminnasta ja esittää kehittämisideoita.

Sopimuksen kesto

Tutkinto ja ryhmän tunnus

Koulutuksen kesto

Vakuudeksi

Tampereella _____

Sitoudumme noudattamaan tätä sopimusta

tutor

TAKK:n edustaja

LIITE 5

Tampereen Aikuiskoulutuskeskus

TODISTUS TUTORINA TOIMIMISESTA

on toiminut Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksessa tutorina ajalla

Tutorin tehtävä on vapaaehtoinen luottamustehtävä, johon valitaan omissa opinnoissaan jo pidemmälle edennyt opiskelija. Tutor on innokas, omatoiminen ja vastuullinen. Häneltä vaaditaan ryhmä- ja tiimityötaitoja sekä mukautumista eri tilanteisiin ja työskentelyyn erilaisten ihmisten kanssa.

Tutorin tehtävään sisältyy

- uusille opiskelijoille oppilaitoksen ja koulutustilojen esittely
- opiskelun käytäntöihin perehdyttäminen
- opintojen alun ohjaaminen ja neuvominen sekä omien opiskelukokemusten jakaminen
- opiskelijoiden ohjaaminen ja opastaminen opintojen edetessä
- myönteisen opiskeluilmapiirin edistäminen
- tiedon välittäminen opiskelijoilta vastuukouluttajalle ja päinvastoin
- TAKK:n markkinointi- ja messutapahtumiin osallistuminen
- osallistuminen tutortoiminnan kehittämiseen antamalla palautetta toiminnasta

Tampereella _____

TAKK:n edustaja